

Statens tilbud til reindrifftsavtaleforhandlingene for avtaleåret 2024/2025

26. januar 2024

Foto: Tom Gustavsen

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Grunnlaget for forhandlingene	5
2.1	Innledning	5
2.2	Kravet fra Norske Reindriftsamers Landsforbund.....	5
2.3	Sametingets innspill	7
2.4	Reindriftspolitikken	7
2.5	Reindrifftsavtalen som reindrifftspolitisk virkemiddel	9
3	Status og utvikling i reindrifften	10
3.1	Innledning	10
3.2	Totalregnskapet for reindrifftsnæringen 2022 og budsjett for 2023	10
3.3	Slakteuttak.....	16
3.4	Produktivitet.....	17
3.5	Prisutvikling.....	18
3.6	Markedssituasjonen.....	19
3.7	Tilpasning av reintallet til beitegrunnet	19
3.8	Grensekryssende reindrifft	20
3.9	CWD	21
4	Reindrifftsavtalen 2023/2024.....	22
4.1	Utredninger og evalueringer bestilt i Reindrifftsavtalen 2023/2024.....	22
5	Omprioriteringer i Reindrifftsavtalen 2023/2024	24
5.1	Mindreforbruk i 2023	24
5.2	Omdisponering Reindrifftens utviklingsfond.....	26
6	Statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2024/2025	27
6.1	Innledning	27
6.2	Norsk økonomi.....	27
6.3	Skatt og avgift	27
6.4	Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer	28

6.5	Regelverk	31
6.6	Endringer i totalregnskapet for reindriften.....	32
6.7	Forslag til bevilgning over statsbudsjettet 2025	33
6.8	Utviklings- og investeringstiltak.....	33
6.9	Kostnadssenkende og direkte tilskudd.....	45
6.10	Velferdsordninger.....	47
6.11	Organisasjonstilskudd.....	48
7	Forhold utenfor rammen av forhandlingene.....	49
Vedlegg 1.	Fordeling av tilbudets ramme	50

1 Innledning

Statens forhandlingsutvalg viser til krav fra Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2024/2025, overlevert til staten 8. januar 2024. Statens forhandlingsutvalg legger med dette frem statens tilbud og tilsvar til Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav. Tilbudet legges frem som et grunnlag for videre forhandlinger.

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2025. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2024-2025) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

Kapittel 2 gir en oversikt over grunnlaget for forhandlingene. Dette omfatter Hovedavtalen for reindriften, Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav, Sametingets innspill, og nærmere om reindriftpolitikken. I kapittel 3 gis det en oversikt over status og utvikling i reindriften. I kapittel 4 gis en oversikt over inneværende avtale, Reindrifftsavtalen 2023/2024, og de rapporter og evalueringer som ble bestilt av avtalepartene. Kapittel 5 gjelder omprioriteringer i inneværende avtale. Kapittel 6 er statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2024/2025. Kapittel 7 omtaler forhold utenfor reindrifftsavtalens ramme. I vedlegget gis en oversikt over fordelingen av tilbudets ramme.

Statens forhandlingsutvalg viser også til Sametingets innspill til reindrifftsforhandlingene, og til møte mellom sametingsråd Berit Marie Eira og landbruks- og matminister Geir Pollestad 5. januar 2024.

2 Grunnlaget for forhandlingene

2.1 Innledning

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter bestemmelsene i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund 26. februar 1993. I henhold til § 2 i avtalen skal Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftsneringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken.

Partene fører forhandlinger om reindrifftsavtalen hvert år. Perioden for de årlige avtalene løper fra 1. juli til 30. juni. Forhandlingene skal ta utgangspunkt i en felles forståelse av næringsens økonomiske situasjon. Som grunnlag for dette, utarbeider Økonomisk utvalg for reindriften et totalregnskap for reindriften. Hovedavtalen har åpnet for at partene kan kreve forhandlinger også om andre forhold utenom de økonomiske virkemidlene. Dette er faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken. Denne åpningen innebærer ikke at reindrifftsneringen, representert ved Norske Reindrifftsamers Landsforbund, kan fremme ethvert faglig krav i forbindelse med reindrifftsavtaleforhandlingene. Imidlertid kan Norske Reindrifftsamers Landsforbund løfte frem problemstillinger gjennom forhandlingene, og Landbruks- og matdepartementet kan bidra til at Norske Reindrifftsamers Landsforbund får tatt opp saken med rette fagdepartement.

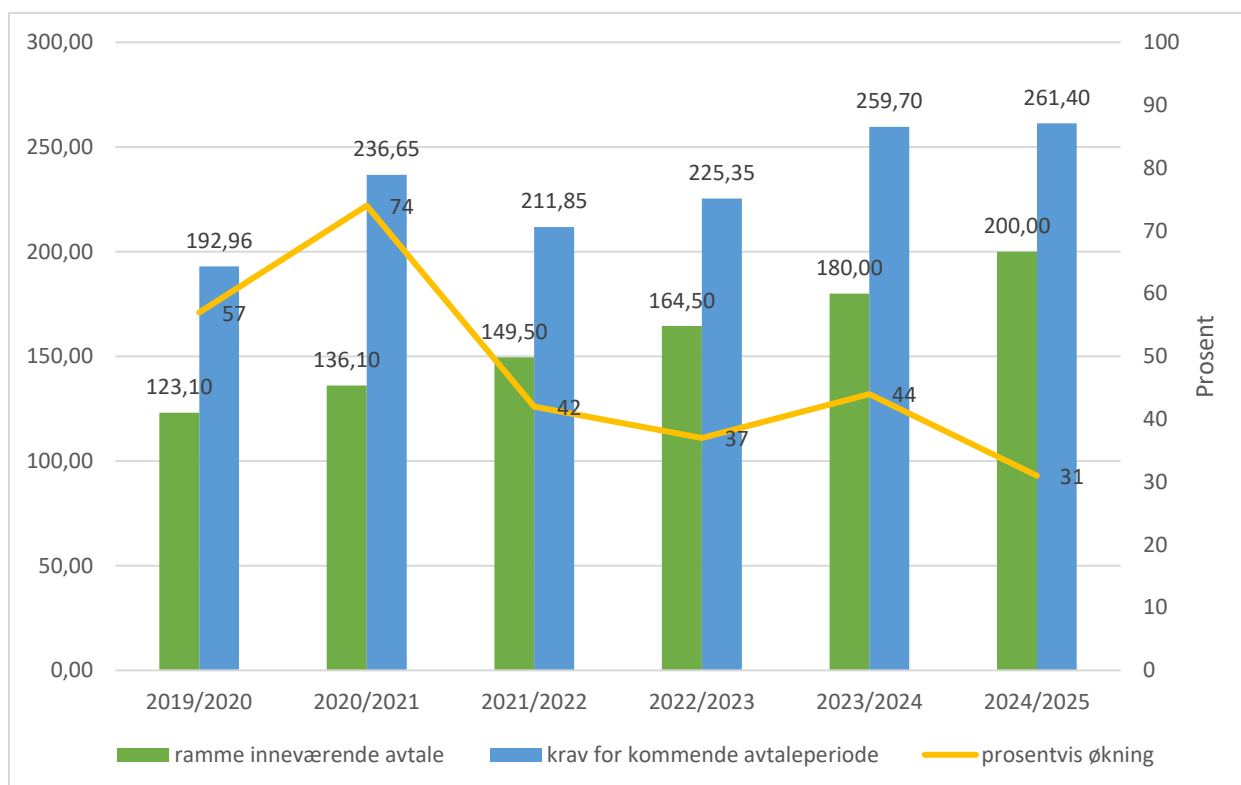
I henhold til Hovedavtalen skal forhandlingene være slutført innen 1. mars.

Ved brudd i forhandlingene fremmer staten, i henhold til Hovedavtalen, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

2.2 Kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund

2.2.1 Beskrivelse av kravet

Norske Reindrifftsamers Landsforbund overleverte 8. januar 2024 sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2024/2025. Kravet er totalt på 261,4 mill. kroner. Det er 61,4 mill. kroner i økning fra inneværende avtale, en økning på 31 pst. Figur 2.1 viser forholdet mellom ramme innværende avtale og kravet til kommende avtaleforhandlinger, med prosentvis økning i ramme.

Figur 2.1 Ramme inneværende avtale og krav kommende avtale, siste seks år.

Norske Reindriftsamers Landsforbund foreslår å øke de direkte tilskuddene med totalt 58,35 mill. kroner. Dette omfatter tre nye tilskuddsordninger: et beitetilskudd i form av et tilskudd per dyr, et flatt tilskudd for å øke inntekten til alle siidaandeler og reinlag, og tilskudd til slakt av hunndyr. Avsetningen til beredskapsfond foreslås redusert, og rammen for tilskudd til pramming foreslås økt.

Grunnbeløpet for distriktstilskuddet foreslås økt fra 207 000 kroner til 250 000 kroner, og det særskilte tilskuddet til siidaandelene i Trollheimen foreslås økt fra 100 000 kroner til 200 000 kroner per andel. Satsen for produksjonspremien foreslås økt fra 39 pst. til 40 pst., og inntektsgrensen foreslås hevet fra 650 000 kroner for siidaandel og 1,25 mill. kroner for reinlag, til henholdsvis 700 000 kroner og 1,5 mill. kroner. Kalveslaktetilskuddet foreslås økt fra 650 kroner til 700 kroner, og det foreslås innført et tilskudd til slakt av hunndyr på 300 kroner. Ordningen med etableringstilskudd foreslås videreført, og at satsen økes fra 120 000 kroner første år og 100 000 kroner de to neste årene til 150 000 kroner pr. år for alle tre årene det gis tilskudd for.

Kravet omfatter også forhold som ligger utenfor reindrifftsavtalens ramme, og på andre departementers område.

2.2.2 Statens forhandlingsutvalgs vurdering av kravet

Norske Reindriftsamers Landsforbund krav til Reindrifftsavtalen 2024/2025 er omfattende, både når det gjelder økonomisk ramme og i tema som tas opp. Det foreslås flere nye tilskuddsordninger, utredninger og endringer i eksisterende tilskuddsordninger. I tillegg tas det opp en rekke tema som ligger utenfor avtalen. Statens forhandlingsutvalg har i tilbudet prioritert å omtale tema fra kravet som er direkte relevante for avtalen, og problemstillinger som kan drøftes under forhandlingene.

2.3 Sametingets innspill

Sametinget er observatør på statens side, og kommer hvert år med et innspill til forhandlingene som er behandlet av Sametingets plenum. Sametingsråd med ansvar for reindrift presenterte innspillet i et møte med landbruks- og matministeren 5. januar 2024.

Sametinget mener at kommende reindriftsavtale må ha fokus på inntektsutjevning og tiltak mot klimaendringer. Sametinget mener kommende reindriftsavtale må kompensere fullt ut for økte kostnader, ta høyde for usikkerhet som ligger i kostnadsvekst og legge opp til å redusere inntektsgapet til andre grupper. Sametinget ber om at det blir fastsatt frister for forvaltningen for utbetaling av tilskudd og erstatninger, for å gi næringen forutsigbarhet.

Sametinget ber om at avtalepartene viderefører satsene for kalveslaktetilskudd og produksjonspremie, og at tilskudd som skal motivere til tradisjonell driftsform i reindriften prioriteres. Det bør opprettes et årlig grunntilskudd til alle siidaandeler, og økningen av bevilgningen til distriktstilskudd fra forrige reindriftsavtale bør videreføres. Sametinget ber om at avtalepartene jobber for at det opprettes tilskudd til alle reinbeitedistrikter til å lønne en person i 30 pst. stilling som kan ta seg av økt arbeidsmengde i forbindelse med administrativt arbeid, konsultasjoner, uttalelser mv. Videre ber Sametinget om at særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel og ektefelle- og samboertilskudd opprettholdes og økes.

Sametinget ber om at avtalepartene oppretter en tilskuddsordning til bygging og oppgradering av gjeterhytter i reindriftsnæringen samt å opprette en tilskuddsordning til vedlikehold, bygging og oppgradering av anleggsgjerder.

På grunn av klimaendringer og uforutsigbare værforhold ber Sametinget partene om å styrke beredskapsfondet betraktelig. Videre må reindriftens HMS styrkes, og Sametinget ønsker at det skal øremerkes midler til HMS-tiltak i reindriften.

Sametinget foreslår et tilskudd til overføring av tradisjonell kunnskap i reindriften. Sametinget har i tillegg en rekke forslag som ligger utenfor rammen av reindriftsavtalen.

Der Statens forhandlingsutvalg har imøtekommet Sametingets innspill helt eller delvis, er det nevnt under den enkelte ordning.

2.4 Reindriftspolitikken

Reindriftspolitikken bygger på Stortingets behandling av Meld. St. 32 (2016-2017). Stortinget behandler i tillegg reindriftspolitikken to ganger i året; ved den årlige reindriftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. I de to foregående stortingsperiodene har det vært bred politisk enighet om vektleggingen av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

2.4.1 Hurdalsplattformen

I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. Det gjelder særlig økt videreforedling av reinkjøtt og formidling av reindriftssamisk kultur og levesett.

Det fremgår videre at regjeringen vil:

- Fremdeles anerkjenne reindriften som en viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på et unikt levesett.
- Utvikle reindriften med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.
- Gjennomføre en helhetlig revidering av reindriftsloven.
- Tilrettelegge for økt verdiskaping av kjøtt og biprodukter og økt satsing på kulturformidling og turisme basert på reindrift.

2.4.2 Stortingets behandling av reindriftsavtaleproposisjonen de siste årene

Stortingets behandling av de siste års avtaleproposisjoner viser at en samlet næringskomité i hovedsak har støttet opp om regjeringens reindriftpolitikk. Videre at det er bred politisk enighet i den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

Nedenfor gis en oppsummering av næringskomiteens behandling av de fem siste reindriftsavtaleproposisjonene.

Ved behandlingen av Reindriftsavtalen 2019/2020, uttalte næringskomiteen seg slik i Innst. 415 S (2018-2019):

«Komiteen merker seg at reindriftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.»

Ved behandlingen av, Reindriftsavtalen 2020/2021 støttet en samlet næringskomité regjeringens tilråding, jf. Innst. 345 S (2019-2020), og uttalte bl.a.:

«Komiteen merker seg at avtalen legger opp til å videreføre prioriteringen av de som har reindrift som hovednæring, og at de direkte tilskuddene til reindriften videreføres. Komiteen merker seg at overvåkningsprogrammet for Finnmarksvidda viser at reinbeitene har hatt en positiv utvikling etter reintallsreduksjonen. Det er likevel slik at beitearealene i hovedsak er utnyttet maksimalt. Komiteen er derfor enig med regjeringen i at reindriftnæringen må øke produksjon og lønnsomhet på andre måter enn gjennom økte dyretall. Komiteen støtter at det ses på alternative virksomheter tilknyttet reindriften, som for eksempel reiseliv, lærings- og omsorgsbaserte tjenester, videreføring og lokalmat. Komiteen ser det som viktig å bedre mulighetene for ferie og fritid i reindriftnæringen. Det er derfor positivt at det er enighet mellom partene om å øke distriktstilskuddet, og at det kan gjøres en endring slik at distriktene kan dekke utgifter til avløser når reineierne skal ha ferie.»

Ved behandlingen av Reindriftsavtalen 2021/2022, støttet en samlet komité regjeringens tilråding, jf. Innst. 628 S (2020-2021):

«Komiteen vil understreke viktigheten av at reindriftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt. Komiteen mener tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og omsetning, skal prioriteres, og at det skal legges til rette for de reineierne som har reindrift som hovednæring.»

Ved behandlingen av Reindrifftsavtalen 2022/2023, støttet en samlet komité regjeringens tilråding, jf. Innst. 438 S (2021-2022) og uttalte:

«Komiteen vil understreke viktigheten av at reindrifftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.»

Ved behandlingen av inneværende avtale, Reindrifftsavtalen 2023/2024, støttet en samlet komité regjeringens tilråding, jf. Innst. 485 S (2022-2023) og uttalte:

«Komiteen vil understreke viktigheten av at reindrifftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.»

2.5 Reindrifftsavtalen som reindrifftspolitisk virkemiddel

2.5.1 Om utviklingen av reindrifftsavtalen

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes økonomiske spørsmål som er sentrale for utviklingen i næringen. I avtalen fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene, ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av tidligere Finnmark fylke. På 1990-tallet sto reintallstilpasningen i Finnmark, og reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. Det viste seg etter hvert at innretningen av de økonomiske virkemidlene ikke hadde ønsket effekt på reintallstilpasningen. Fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004 ble derfor tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og reinlag ble endret fra ordninger som i stor grad var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet til et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

Etter dette er hovedlinjene i tilskuddssystemet opprettholdt. Dette har bidratt til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. Reindrifftsloven av 2007 gjorde det mulig å knytte virkemidlene over reindrifftsavtalen tettere sammen med de lovbaserte virkemidlene for å nå de fastsatte reindrifftspolitiske målene. Dette har vært særlig viktig i prosessen med reintallstilpasning, da siidaandeler som ikke har fulgt gitte reduksjonskrav ikke er/har vært tilskuddsberettiget. Videre er siidaandeler som bidrar til reintallsøkning utover fastsatt øvre reintall i en siida som hovedregel ikke tilskuddsberettiget. Reindrifftsavtalen er dermed et viktig virkemiddel for å forhindre nye økninger av reintallet utover det som er økologisk bærekraftig.

3 Status og utvikling i reindriften

3.1 Innledning

I dette kapittelet beskrives status og utviklingstrekk i reindriften. Kapittelet gir en oversikt over Totalregnskapet for reindriften for 2022, og en oversikt over enkelte særskilte tema.

3.2 Totalregnskapet for reindriftnæringen 2022 og budsjett for 2023

3.2.1 Innledning

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund, og har som oppgave å legge frem et årlig totalregnskap for næringen. Totalregnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for forhandlingene om reindriftsavtalen. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. Det legges også frem et budsjett for inneværende år.

3.2.2 Utvikling i resultatmålene

Totalregnskapet viser en reduksjon i resultatmålene fra 2021 til 2022. Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres fra 192,1 mill. kroner i 2021 til 175,2 mill. kroner i 2022 (-17,0 mill. kroner). Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk reduseres fra 202 344 kroner i 2021 til 182 282 kroner i 2022. Målt per siidaandel reduseres vederlag til arbeid og egenkapital fra 341 807 kroner i 2021 til 311 674 kroner i 2022.

Sum produksjonsbaserte inntekter øker fra 205,7 mill. kroner i 2021 til 228,8 mill. kroner i 2022 (+23,1 mill. kroner). Kjøttinntektene øker med 15,9 mill. kroner, og den totale livdyrverdien reduseres med 1,5 mill. kroner.

Sum tilskudd øker fra 108,1 mill. kroner i 2021 til 167,3 mill. kroner i 2022 (+59,2 mill. kroner). Økningen kan i stor grad knyttes til posten ekstraordinære tilskudd, som inneholder ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. På bakgrunn av beitekrisen vinteren 2022, var det store utbetalinger over denne tilskuddordningen.

Erstatningene for tap av rein reduseres fra 107,2 mill. kroner i 2021 til 97,8 mill. kroner i 2022 (-9,5 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep øker fra 7,0 mill. kroner i 2021 til 10,4 mill. kroner i 2022 (+3,4 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 428,1 mill. kroner i 2021 til 504,3 mill. kroner i 2022 (+76,2 mill. kroner).

Siidaandelenes kostnader øker fra 176,3 mill. kroner i 2021 til 217,2 mill. kroner i 2022 (+40,9 mill. kroner) og felleskostnadene øker fra 37,1 mill. kroner i 2021 til 85,5 mill. kroner i 2022 (+48,5 mill. kroner). Økningen kan ses i sammenheng med beitekrisen i 2022, og utbetaling av ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Reinlagenes kostnader økes fra 13,9 mill. kroner i 2021 til 15,9 mill. kroner i 2022 (+2,0 mill. kroner). I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 227,2 mill. kroner i 2021 til 318,6 mill. kroner i 2022 (+91,4 mill. kroner). Renter på lånt kapital øker fra 8,8 mill. kroner i 2021 til 10,6 mill. kroner i 2022 (+1,7 mill. kroner).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er på 540 i 2022. Reintallet øker fra 215 000 i 2021 til 215 800 i 2022. Antall årsverk hos reinlagene er på 22 i 2022. Reinlagene rapporterer selv om antall årsverk.

Tabell 3.1 Sammendrag av reindriften totalregnskap i perioden 2019-2022, med budsjett 2023 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2019	2020	2021	2022	2023
Produksjonsbaserte inntekter:	176 009	154 157	205 729	228 815	228 744
Kjøtt og biprodukter	146 898	100 231	151 866	167 089	164 693
Bonus	6 029	6 089	3 262	3 925	3 902
Endring i livdyrverdien	-15 327	4 048	92	-1 453	896
Binæringsinntekter	9 097	7 954	8 428	13 223	13 223
Andre inntekter	29 312	35 834	42 081	46 031	46 031
Tilskudd:	106 335	130 875	108 120	167 299	140 187
Direkte tilskudd	83 946	83 724	88 636	91 407	106 813
Andre tilskudd	13 167	9 555	11 587	14 758	15 636
Ekstraordinære tilskudd	330	24 826	1 691	50 027	6 730
Tilskudd til tilleggsnæringer	105	32	122	1 342	1415
Utviklingsprogrammet	365	174	230	-	200
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	-	0
Konfliktdep. tiltak rovvilt	8 422	12 563	5 854	9 765	9 394
Erstatninger:	88 050	102 763	114 273	108 172	108 403
Tap av rein	83 671	98 145	107 228	97 775	101 049
Arealinngrep	4 379	4 618	7 045	10 397	7 353
Sum inntekter:	370 395	387 794	428 123	504 287	477 334
Kostnader:					
Siidaandelenes kostnader	167 732	184 957	176 255	217 167	185 820
Felleskostnader	36 476	66 032	37 075	85 546	39 086
Kostnader i reinlag	14 497	12 875	13 850	15 856	16 716
Sum kostnader:	218 705	263 864	227 180	318 568	241 622
Vederlag for arbeid og kapital	151 690	123 931	200 943	185 719	235 712
Renter på lånt kapital	10 150	8 528	8 848	10 558	10 811
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	141 540	115 403	192 095	175 161	224 901
Per årsverk(kr)	152 357	124 054	202 344	182 282	233 299
Per siidaandel (kr)	252 749	207 001	341 807	311 674	400 892
Sum årsverk	929	930	949	961	964
Antall siidaandeler*	560	558	562	562	561

Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 og budsjett 2023

* 22 årsverk for reinlagene er lagt til antall siidaandeler

3.2.3 Totalregnskapet for 2022 for reinbeiteområdene

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2022 fordelt på reinbeiteområde. Tabellen viser at det er klare forskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Endringer i den samlede livdyrverdien

skyldes i hovedsak endringer i reintall og flokks sammensetning. Tabellen viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I de 562 siidaandelene inngår også reinlag som består av 22 årsverk. Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk varierer mellom 647 224 kroner hos reinlagene og 103 449 i Vest-Finnmark.

Totalregnskapet fordelt på sonene i Finnmark er vist i tabell 3.3. Her viser beregningene at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor reinbeiteområdene og mellom områdene. Dette fremkommer særlig på vederlagsberegningene per årsverk og per siidaandel. Vederlag til arbeid og egenkapital for Polmak/Varanger, som ligger høyest, utgjør 298 368 kroner per årsverk. For Karasjok øst som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 33 850 kroner per årsverk.

Endringene fra 2021 til 2022 i totalregnskapets hovedposter er som følger:

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med om lag 15,2 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 2,4 mill. kroner. Tilskuddene øker med 15,9 mill. kroner. De totale erstatningene økes med 3,3 mill. kroner. Totalt økes inntektene med 26,6 mill. kroner, men samtidig øker kostnadene med 27,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er økt med 1 til 166.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 0,5 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene økes med 1,4 mill. kroner. Tilskudd øker med 33,5 mill. kroner, og erstatninger reduseres med 3,7 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene økes med 48,6 mill. kroner. Kostnadene øker med om lag 35,9 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 213.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 7,9 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene økes med 1,4 mill. kroner. Tilskudd og erstatninger har en samlet reduksjon på til sammen 0,15 mill. kroner. Kostnadene øker med 10,0 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 51.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 5,7 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene økes med 1,3 mill. kroner. Tilskuddene øker med 8,2 mill. kroner, og erstatninger økes med 0,6 mill. kroner. Kostnadene øker med 13,8 mill. kroner. Antall siidaandeler reduseres med 1, til 42.

Nord-Trøndelag: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 3 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene økes med 0,8 mill. kroner. Tilskuddene reduseres med 0,5 mill. kroner sammenlignet med 2021, og erstatningene reduseres med 1,8 mill. kroner. Området reduserer sine kostnader med 0,4 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 3,9 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene øker med 5,9 mill. kroner og erstatningene reduseres med 2,2 mill. Tilskuddene øker med 1,4 mill. kroner. Kostnadene øker med 2,8 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Reinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 0,9 mill. kroner sammenlignet med 2021. De produksjonsbaserte inntektene økes med 6,9 mill. kroner. Tilskudd reduseres med 1,8 mill. kroner og erstatninger øker med 0,4 mill. kroner. Kostnadene øker med 2 mill. kroner.

Tabell 3.2 Totalregnskap 2022 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.	Reinlag
Produksjonsbaserte inntekter:	62 949	66 672	15 411	18 026	17 259	23 205	25 294
Kjøtt og biprodukter	54 711	40 406	7 909	6 752	9 818	20 978	26 515
Bonus	1 964	1 923	38	-	-	-	-
Endring i livdyrverdien	-5 910	4 249	1 482	1 137	1 004	-2 194	-1 221
Binæringsinntekter	3 696	3 368	2 818	613	176	2 552	0
Andre inntekter	8 487	16 725	3 164	9 524	6 262	1 869	0
Tilskudd:	46 430	72 027	11 338	15 919	6 385	11 054	4 148
Direkte tilskudd	29 442	30 400	5 696	5 362	6 061	10 381	4 065
Andre tilskudd	3 488	6 823	1 922	1 776	194	472	83
Ekstraordinære tilskudd	10 919	32 247	3 099	3 762	-	-	-
Tilskudd til tilleggsnæringer	1 029	47	136	-	130	-	-
Utviklingsprogrammet	-	-	-	-	-	-	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	1 551	2 509	485	5 020	-	200	-
Erstatninger:	25 659	27 599	11 384	24 859	11 283	6 262	1 126
Tap av rein	24 578	26 373	11 384	19 092	10 742	4 480	1 126
Arealinngrep	1 081	1 226	-	5 767	540	1 782	-
Sum inntekter	135 038	166 298	38 133	58 804	34 927	40 520	30 568
Kostnader:							
Siidaandelenes kostnader	67 584	78 467	16 724	26 514	13 722	14 157	-
Felleskostnader	19 392	38 899	11 376	8 994	4 003	2 883	-
Kostnader i reinlag	-	-	-	-	-	-	15 856
Sum kostnader	86 975	117 366	28 100	35 507	17 725	17 039	15 856
Vederlag for arbeid og kapital	48 062	48 932	10 033	23 297	17 202	23 481	14 712
Renter på lånt kapital	3 734	3 104	797	982	790	677	473
Vederlag for arbeid og egenkapital							
Totalt (1 000 kr)	44 328	45 828	9 236	22 315	16 412	22 804	14 239
Per årsverk (kr)	172 278	103 449	119 944	354 204	303 923	510 958	647 224
Per siidaandel (kr)	267 034	215 154	181 092	544 264	420 816	760 128	-
Sum årsverk	257	443	77	63	54	45	22
Ant. siidaandeler	166	213	51	41	39	30	-

Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 og budsjett 2023

Tabell 3.3 Totalregnskapet 2022 fordelt på sonene i Finnmark (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	30 332	9 564	22 933	27 308	24 936	14 253
Kjøtt og biprodukter	27 271	12 328	14 908	15 476	16 509	8 280
Bonus	1 402	4	558	614	754	555
Endring i livdyrverdien	-1 228	-7 440	2 758	3 384	-1 404	2 269
Binæringsinntekter	206	1 223	2 352	426	1 875	1 034
Andre inntekter	2 681	3 449	2 357	7 409	7 202	2 115
Tilskudd:	20 061	6 256	20 113	25 521	29 042	17 464
Direkte tilskudd	16 051	3 957	9 435	9 652	12 375	8 373
Andre tilskudd	2 059	239	1 190	3 841	2 446	537
Ekstraordinære tilskudd	974	2 044	7 901	11 253	13 029	7 965
Tilskudd til tilleggsnæringer	440	-	589	-	47	-
Utviklingsprogrammet	-	-	-	-	-	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	538	16	997	775	1 145	589
Erstatninger:	10 118	8 863	6 678	5 879	13 181	8 540
Tap av rein	9 871	8 029	6 678	5 579	12 894	7 901
Arealinngrep	248	834	-	300	287	639
Sum inntekter	60 511	24 683	49 724	58 707	67 159	40 257
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	25 263	16 260	26 060	24 850	36 327	17 291
Felleskostnader	4 206	5 083	10 103	11 576	16 943	10 380
Kostnader i reinlag	-	-	-	-	-	-
Sum kostnader	29 468	21 343	36 164	36 426	53 270	27 671
Vederlag for arbeid og kapital	31 043	3 340	13 560	22 282	13 890	12 586
Renter på lånt kapital	1 116	1 106	1 513	907	1 463	734
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr.)	29 927	2 234	12 047	21 375	12 426	11 852
Per årsverk (kr.)	298 368	33 850	132 384	166 992	62 758	101 301
Per siidaandel (kr.)	680 167	43 806	169 675	344 758	133 614	204 349
Sum årsverk	100	66	91	128	198	117
Antall siidaandeler	44	51	71	62	93	58

Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 og budsjett 2023

3.2.4 Siidaandelens økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 699 282 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark og 155 823 kroner i Troms. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 1 524 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark og 480 kroner per rein i Nordland. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig tilskudd mellom reinbeiteområdene. Dersom inntektsoverføringene relateres

til reintall, er overføringene i 2022 størst i Nordland med 1 131 kroner per rein og lavest i Nord-Trøndelag med 450 kroner per rein. Inntektsoverføringene per siidaandel var høyest i Polmak/Varanger med 455 939 kroner og lavest i Nord-Trøndelag med 163 713 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med henholdsvis 2 522 og 2 277 kroner per rein, mens Polmak/Varanger har de laveste kostnadene per rein med 1 171 kroner.

Tabell 3.4 viser store forskjeller i vederlag for arbeid og egenkapital mellom områdene. I 2022 varierer vederlaget mellom 760 128 kroner per siidaandel i Sør-Trøndelag/Hedmark og 117 058 kroner per siidaandel i Karasjok.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftsnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig inntekt utenfor reindriften per siidaandel varierer i 2022 mellom 286 000 kroner i Nord-Trøndelag og 593 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Tabell 3.4 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i 2022 (kroner)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag	Sør-Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter inkl. bonus per siidaandel	651 655	227 853	198 727	155 823	164 676	251 741	699 282
Kjøttinntekter inkl. bonus per rein	1140	601	538	644	480	693	1524
Tilskudd per siidaandel	455 939	216 133	338 153	222 310	388 274	163 713	368 453
Tilskudd per rein	797	570	915	919	1131	450	803
Erstatninger per siidaandel	229 961	127 383	129 575	223 225	606 319	289 301	208 722
Erstatninger per rein	402	336	351	923	1766	796	455
Totale inntekter per siidaandel	1 375 259	609 892	780 741	747 702	1 434 241	895 564	1 350 671
Totale inntekter per rein	2 405	1 609	2 112	3 090	4 177	2 464	2 943
Totale kostnader per siidaandel	669 738	471 368	551 015	550 979	866 029	454 483	567 975
Totale kostnader per rein	1171	1244	1491	2277	2522	1251	1238
Vederlag arbeid og egenkapital per siidaandel	680 167	117 058	215 154	181 092	544 264	420 816	760 128
Vederlag arbeid og egenkapital per rein	1 189	309	582	748	1 585	1 158	1 657
Reintall per siidaandel	572	379	370	242	343	363	459
Inntekter utenfor reindriften per siida- andel (1 000 kr)	462	346	401	440	463	286	593

Kilde: Landbruksdirektoratet

Tabell 3.5 viser vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i 2022. Polmak/Varanger skiller seg ut som den sonen i Finnmark som har best resultat per siidaandel. I samisk reindrift sør for Finnmark er det Sør-Trøndelag/Hedmark som har det beste resultatet. Dette skyldes blant annet at de produksjonsbaserte inntektene ligger på et høyt nivå sammenlignet med de øvrige reinbeiteområdene/sonene.

Tabell 3.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel 2019-2022 (kroner)

Reinbeiteområde	2019	2020	2021	2022
Polmak/Varanger	366 850	371 318	859 188	680 167
Karasjok øst	167 759	72 211	168 932	43 806
Karasjok vest	198 876	50 932	186 029	169 675
Øst-Finnmark	234 094	140 496	360 614	267 034
Kautokeino øst	236 324	174 810	258 708	344 758
Kautokeino midt	175 890	121 528	176 136	133 614
Kautokeino vest	118 897	8 437	218 874	204 349
Vest-Finnmark	178 548	106 118	212 875	215 154
Troms	263 271	154 722	335 791	181 092
Nordland	305 191	282 715	396 095	544 264
Nord-Trøndelag	382 116	482 281	345 133	420 816
Sør-Tr./Hedmark	511 303	695 000	889 538	760 128
Reinlag*	383 490	493 893	606 499	647 224
Totalt	252 749	207 001	341 807	311 674

*Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for reinlagene

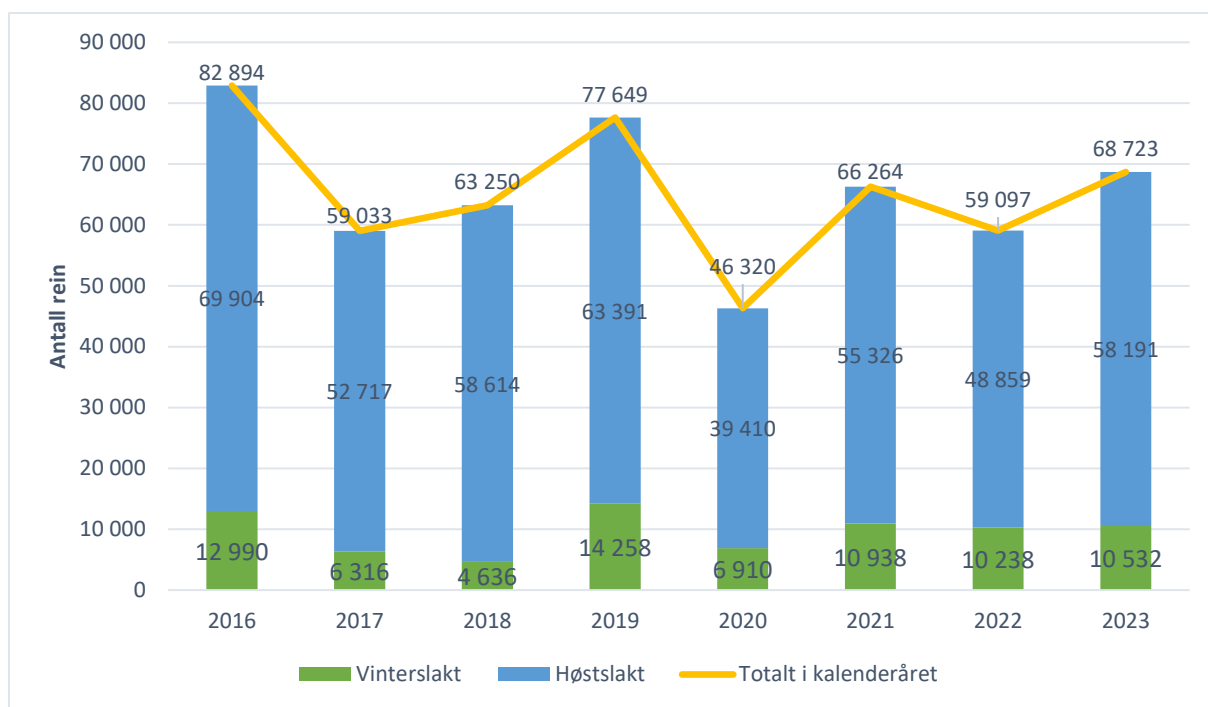
Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 og budsjett 2023

3.3 Slakteuttak

Slakteuttaket i 2023 var på 68 723 rein, se figur 3.1. Dette er en økning på 16,3 pst. fra 2022, da slakteuttaket var på 59 097 rein.

Innrapporterte data fra slakteriene for 2023 gir en gjennomsnittlig slaktevekt på 22,2 kg (23,8 kg i 2022) for alle slaktedy. I driftsåret 2022/2023 var 77 pst. av slaktedyrene kalver (82 pst. i 2021/2022).

Figur 3.1 Antall slakt til slakteri per kalenderår 2016-2023

3.4 Produktivitet

Produktivitet uttrykkes i ulike sammenhenger som slakt per livdyr i vårflokk (slakteproduktivitet) eller som slakt per livdyr i vårflokk korrigert for reintallsendringer (totalproduktivitet). Dersom reintallet et år ikke endrer seg, vil de to produktivetsberegningene gi samme resultat.

Totalproduktivitet og slakteproduktivitet relatert til reintall kan fortelle mye om hvordan tilpasningen mellom rein og beite er i et område. Eksempelvis vil en høy totalproduksjon per livrein i vårflokk ofte innebære god kalvetilgang, lave tap og gode slaktevekter, mens en lav totalproduksjon per livrein gir signaler om lav kalvetilgang, høye tap og/eller lave slaktevekter.

Totalproduktivitet per livrein er et mål for hvor effektiv en reinflokk er til å produsere reinkjøtt. Når en snakker om produktivitet, er maksimal varig avkastning et sentralt begrep. Med maksimal varig avkastning menes den tilpasning mellom reintall, beitegrunnlag og driftsform som gir den høyeste stabile avkastningen over tid, uten å forringe beitegrunnlaget.

Tabellen nedenfor viser produktivitet per livrein for de siste fem årene, beregnet både på grunnlag av slakteproduksjon og totalproduksjon. Beregningen for det siste driftsåret (2022/2023) bygger på reintall som bare delvis er korrigert og må derfor betraktes som et foreløpig anslag. Tabellen viser at det er betydelige forskjeller i produktivitet mellom områder og mellom driftsår. Det er også store variasjoner i produktivitet i de enkelte områdene.

Tabell 3.6 Slakte- og totalproduksjon for driftsårene 2018/2019 til 2022/2023

Område	Slakteproduksjon pr. livrein (kilo per dyr)					Totalproduksjon pr. livrein (kilo per dyr)				
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Øst-Finnmark	8,6	7,8	5,8	7,8	6,7	8,5	7,7	5,6	7,9	6,3
Vest-Finnmark	5,5	6,2	4,1	5,1	5,7	5,7	6,2	3,6	5,2	5,6
Troms	4,2	4,7	3,6	4,8	5,4	4,1	4,8	3,6	6,1	6,1
Nordland	4,9	4,6	3,6	4,2	4,6	4,9	4,6	3,4	3,6	4,4
Nord-Trøndelag	9,1	7,0	7,8	7,4	8,0	8,9	6,9	7,3	6,9	7,9
Sør-Trøndelag	14,5	11,4	11,2	14,3	13,9	13,6	11,4	11,3	14,4	14,0
Reinlagene	15,4	18,2	17,7	20,5	19,0	14,4	17,9	17,5	20,1	18,6
Hele reindriften	7,8	7,6	6,0	7,4	7,3	7,8	7,6	5,7	7,5	7,2

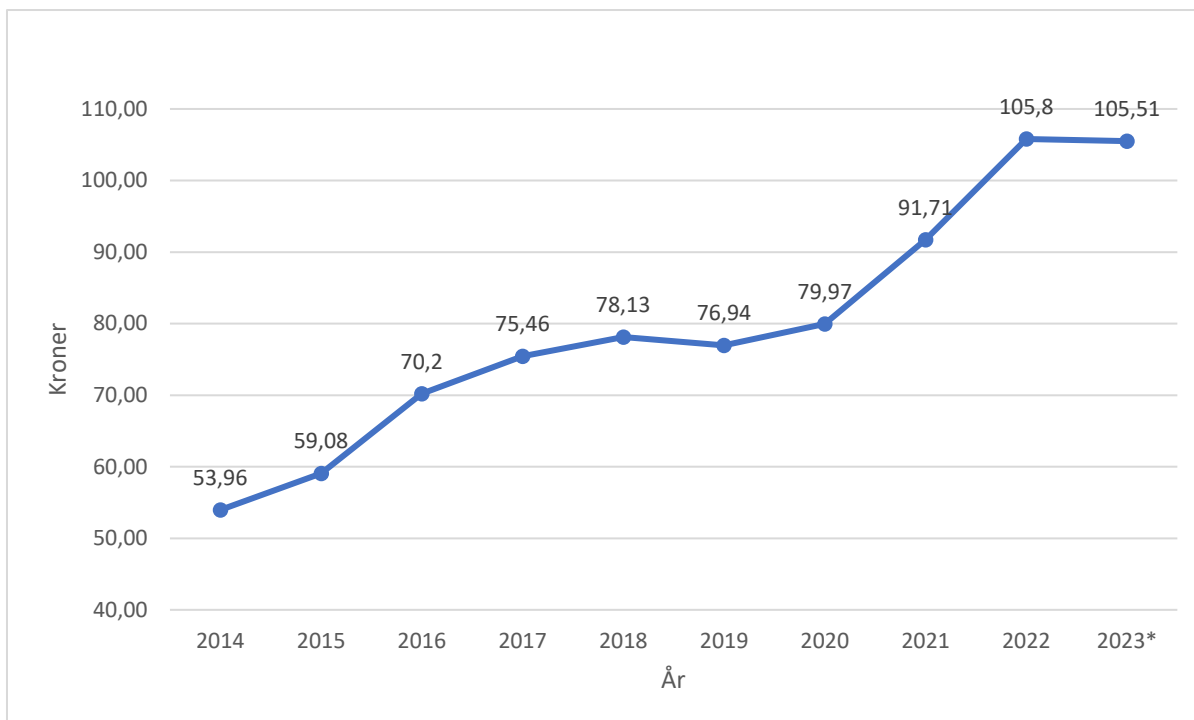
Kilde: Ressursregnskap for reindriftnæringen. For reindriftsåret 1. april 2022 – 31. mars 2023

3.5 Prisutvikling

Basert på foreløpig innrapporterte priser har Økonomisk utvalg anslått en gjennomsnittspris til produsent på 105,51 kroner per kg i 2023, det vil si om lag samme prisnivå som i 2022 (2022: 105,80 kroner). Prisen til reineier har hatt en økning på hele 120,8 pst i løpet av en 10-års periode. Dersom anslaget stemmer, vil 2023 være det første året prisen på reinkjøtt ikke har økt siden 2013.

Frem til og med Reindriftsavtalen 2001/2002 var det definert en målpris for reinkjøtt. Importvernet for reinkjøtt var koblet til målprissystemet til reindriftsavtalen. Målprisen var styrende for en eventuell administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Etter ønske fra næringen, ble avtalepartene under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter dette har det vært fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor det vernet importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Prisutviklingen siden 2013 har blant annet vært begrunnet med at det har vært en sunn konkurranse i markedet for reinkjøtt. Det er likevel et sårbart marked. Færre aktører vil kunne gi redusert konkurranse om råstoffet. Dette vil igjen kunne få negativ betydning for kjøp og salg av reinkjøtt, og for prisen til reineier.

Figur 3.2 Pris i kroner per kilo kjøtt omsatt via slakteri 2014-2022, med prognose for 2023.

*Prognose for 2023

Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 og budsjett 2023

3.6 Markedssituasjonen

Markedet for reinsdyrkjøtt har gjennom flere år vært i en positiv utvikling, og prisen til reinerier har økt betraktelig siden 2013. Beitekrisen i 2020 førte til et redusert slakteuttak i driftsåret 2020/2021. Dette bidro til å redusere lagerbeholdning av reinkjøtt.

Etter Markedsutvalgets vurderinger har prisen ut fra butikk hatt en mer moderat prisutvikling enn prisen til reinerier. Den betydelige økningen i produsentprisen samtidig som prisøkningen i butikk har vært mer moderat, har medført at bedriftene tjener mindre enn før. Markedsutvalget påpeker i sitt innspill til årets forhandlinger at dette på sikt kan påvirke konkurransesituasjonen i reinkjøttmarkedet som igjen vil kunne påvirke prisen til reinerier.

Total tilgang av reinkjøtt (beinfritt) per 1. november 2023 var 764 tonn. Dette inkluderer det som var på lager hos norske reinkjøttbedrifter ved inngangen til ny slaktesesong. Per 1. november var det 558 tonn reinkjøtt (beinfritt) på lager hos bedriftene. Dette tilsier at det i perioden september til november har vært et salg på 206 tonn reinkjøtt. Dette gir et gjennomsnittlig salgsvolum på 100 tonn reinkjøtt per måned.

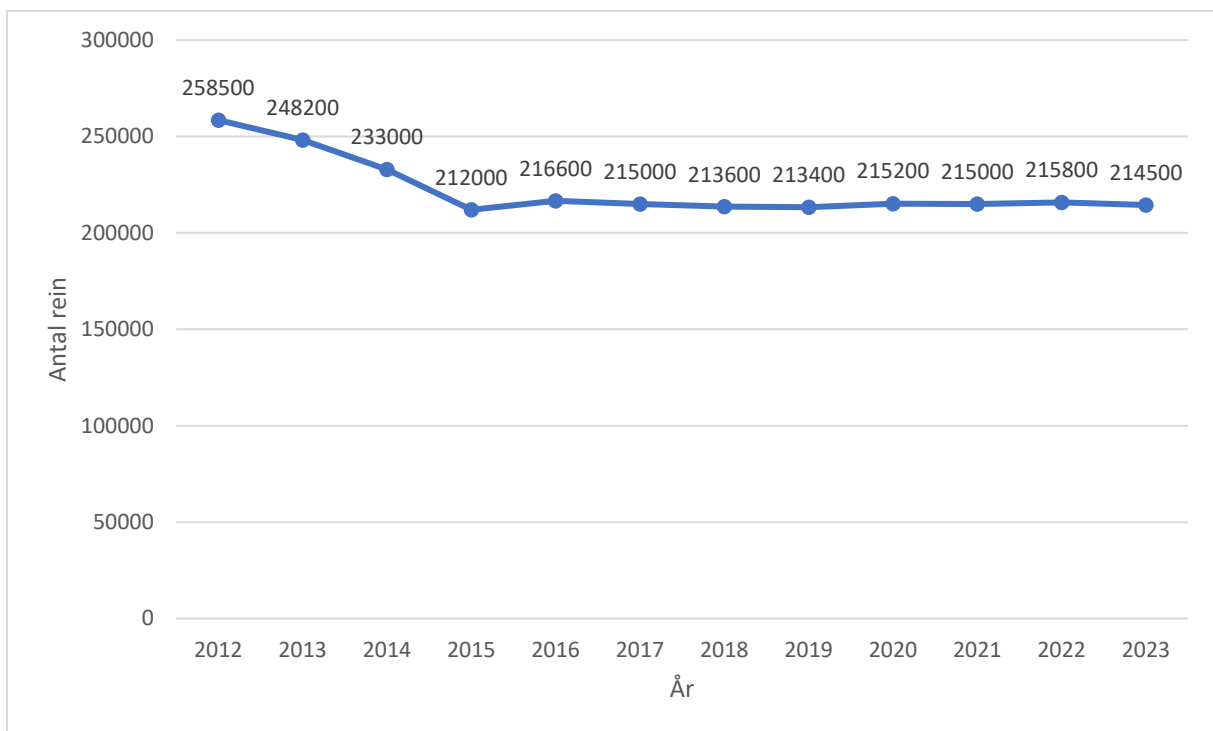
Sammenlignet med de siste årene er lagerbeholdningen på nåværende tidspunkt høy. Det er sannsynlig at det vil være et betydelig volum på lager ved inngangen til slaktesesongen høsten 2024.

3.7 Tilpasning av reintallet til beitegrunlaget

Et reintall som er tilpasset beitegrunlaget er avgjørende for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Etter at gjeldende reindriftslov ble iverksatt er det gjennomført reduksjonsprosesser i Finnmark. Siidaandelene har i all hovedsak fulgt opp gitte reduksjonsvedtak.

I forbindelse med reintallsprosessen var det fem distrikter som fikk fastsatt midlertidige reintall, da det var stor usikkerhet om reintallene som ble satt var bærekraftige over tid. Slaktevektene de siste årene viste at reintallet i fire av disse fem distriktene var for høye, og reintallet i disse fire distriktene måtte reduseres ytterligere. Reindrifststyret fattet derfor vedtak om nye lavere reintall for disse distriktene høsten 2020. Dette medfører at samlet fastsatt øvre reintall i Vest-Finnmark er redusert fra 78 150 til 75 400.

Foreløpige korrigert reintall per 31. mars for kalenderåret 2023 er 214 500 rein (Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 med budsjett for 2023). Dette er en reduksjon på 300 rein sammenlignet med 2022. Fremdeles ligger noen få reinbeitedistrikter i Finnmark over sitt øvre reintall. Disse blir fulgt opp etter reindrifstlovens regler. Det er fortsatt en prioritering å ha et bærekraftig reintall i reindriften.

Figur 3.3 Korrigert reintall per 31. mars 2012-2022, beregnet reintall per 31. mars 2023

Kilde: Totalregnskap for reindriftsnæringen. Regnskap 2022 med budsjett 2023.

3.8 Grensekryssende reindrift

Siden 1972-konvensjonen opphørte å gjelde i 2005, har det ikke foreligget noen konvensjon om grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Det fremforhandlede forslaget fra 2009 har vært gjenstand for høringer i begge land og drøftinger mellom landene, uten at man har fått avklart ulike spørsmål som er reist. På svensk side har det vært foretatt omfattende utredninger av juridiske og økonomiske spørsmål. Det ble i 2017 meddelt fra svensk side at konvensjonsforslaget ikke kunne ratifiseres i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjenopptas med siktemål å få nødvendige justeringer i konvensjonen. Dette ble avvist fra norsk side.

Dagens situasjon med manglende konvensjon gir norsk reindrift utfordringer i den daglige driften. Noen reinbeitedistrikt opplever i praksis å bli stengt ute fra tidligere beiteområder i

Sverige, samtidig som de opplever ulovlig beiting fra svensk reindrift på norske områder. I de områdene som har etablert samarbeidsavtaler mellom norsk og svensk reindrift, gir fravær av en konvensjon manglende regler for et grenseoverskridende samarbeid. Ulike forvaltningssystemer mellom de to land er også lite tilfredsstillende for et slikt samarbeid, og dette går i praksis ut over norske reindriftsutøvere.

Fremover vil norske myndigheter fortsatt ha stor oppmerksomhet på tiltak som bedrer forholdene for norsk reindrift grunnet manglende reinbeitekonvensjon med Sverige. Dette gjelder tiltak som bidrar til at svensk reindrift i Norge utøves i tråd med norsk lov, og som på den måten i større grad sikrer den norske reindriften tilfredsstillende og forutsigbare driftsvilkår.

De ansvarlige statsrådene i Sverige og Norge hadde et møte om den grensekryssende reindriften i forbindelse med Nordisk møte i Tromsø sommeren 2022. Under dette møtet ble ministrene enige om at en manglende konvensjon skaper utfordringer knyttet til den grensekryssende reindriften. De ble derfor enige om en videre prosess og dialog for å se på mulige løsninger som ivaretar reindriftsinteressene i begge land. Arbeidet skulle ta utgangspunkt i den fremforhandlede konvensjonen fra 2009.

Siden møtet i Tromsø har embetsverket i Norge og Sverige hatt flere møter hvor man har sett på ulike problemstillinger og mulige løsninger i tråd med oppdraget som ble gitt i overnevnte enighet.

3.9 CWD

Chronic Wasting disease (CWD) er en av de mest alvorlige sykdommene hos dyr vi noen gang har hatt i Norge. Det finnes ingen behandling for sykdommen, som er dødelig for hjortedyr. Siden første funn av CWD på reinsdyr i Nordfjella i april 2016 er det gjort en omfattende jobb for å kartlegge og bekjempe forekomsten av sykdommen. Høsten 2020 ble det første tilfellet av klassisk CWD utenfor Nordfjella påvist hos en villreinbukk felt under jakt på Hardangervidda. Det ble ikke gjort nye funn av klassisk CWD under jakta 2021, men Veterinærinstituttet estimerte rundt fem tilfeller smittede villrein på Hardangervidda. Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) mener at smitten sannsynligvis er oppdaget tidlig i forløpet, og at det er lite miljøsmitte. Tiltak som gjennomføres raskt, vil ifølge VKM ha størst sannsynlighet for å gi ønsket effekt. For å sikre levedyktige bestander av villrein og hindre smitte til andre hjortedyr og reindriften er målsettingen å begrense og om mulig utrydde klassisk skrantesyke.

Tap av næringsgrunnlag som følge av CWD-smitte vil ha store økonomiske konsekvenser for reindriftnæringen og for den samiske reindriftskulturen. Den nomadiske driftsformen i den samiske reindriften medfører høy risiko for at smitten spres til store områder. Videre vil håndteringen og iverksettelsen av tiltak kompliseres der det foregår grensekryssende reindrift.

Det er avgjørende å videreføre tiltak for å hindre spredning av smitte til nye områder, inkludert i forbindelse med reetablering av villrein i Nordfjella. Videre er det avgjørende å ha nødvendig kompetanse og beredskap for håndtering av et mulig smittetilfelle i reindriften. Statens forhandlingsutvalg understreker viktigheten av at Mattilsynet nå ferdigstiller beredskapsplanen ved smittetilfeller på tamrein.

4 Reindrifftsavtalen 2023/2024

Inneværende avtale, Reindrifftsavtalen 2023/2024, har en total ramme på 200 mill. kroner. Dette var en økning på 20 mill. kroner fra Reindrifftsavtalen 2022/2023. Avtalepartenes prioriteringer er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriffts arealer, klimatilpasning og beredskap, samt tilleggsnæringer. Hovedprioriteringene styrker rammevilkårene for de reineierne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Avtalepartene har økt de direkte tilskuddene med 13,15 mill. kroner. Satsene ble økt for produksjonspremien, kalveslaktetilskuddet, distriktstilskuddet og særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel.

Avsetningen til beredskapsfondet ble økt til 10,0 mill. kroner.

Satsingen på tilleggsnæringer ble videreført, og avsetningen til fagbrevordningen ble økt for å legge til rette for en økning i lønnstilskuddet til lærlingene.

Avsetningen til HMS-tjenesten i reindrifften ble økt med 1,0 mill. kroner. For å øke tilgjengeligheten og legge til rette for at flere reieiere kan nyttiggjøre seg av tilbudet, ba avtalepartene om at antallet HMS-rådgivere utvides til tre. Pilotprosjektene for en helsetjeneste for rein og rådgivningstjeneste i arealsaker ble videreført. For å ha et grunnlag for å vurdere om en helsetjeneste for rein skal etableres som en permanent ordning eller om prosjektet skal videreføres, ble avtalepartene enige om å gjennomføre en evaluering av prosjektet. HMS-tjenesten og helsetjeneste for rein er viktige ordninger som støtter opp om og bistår reieierne i deres arbeid og legger til rette for en tryggere arbeidshverdag.

Avtalepartene åpnet for tilskudd til vedlikehold av gjerder som er oppført under tilskuddsordningen for konfliktforebyggende tiltak.

De frie midlene som disponeres av styret for Reindriffts utviklingsfond ble økt med 1,5 mill. kroner. Det er lagt inn en mulighet for at RUF-styret kan tildele et stipend på 15 000 kroner til personer med rein i eget merke som skriver reindrifftsrelatert masteroppgave.

4.1 Utredninger og evalueringer bestilt i Reindrifftsavtalen 2023/2024

I Reindrifftsavtalen 2023/2024 ble avtalepartene enige om å gjennomføre en utredning om klimatilpasning i reindrifften, å videreføre prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindrifftsutøvere, og gjennomføre en evaluering av pilotprosjektet helsetjeneste for rein og pilotprosjektet for en rådgivningstjeneste i arealsaker.

4.1.1 Arbeidsgruppe klimatilpasning

Avtalepartene ble enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal vurdere aktuelle tiltak og virkemidler for klimatilpasning i reindrifften, og identifisere ny kunnskap. Arbeidsgruppen skulle arrangere et seminar om klimatilpasning, og levere en rapport til avtalepartene. Det ble etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Statsforvalteren i Trøndelag, Statsforvalteren i Nordland og avtalepartene. NIBIO og Landbruksdirektoratet var sekretariat for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppens rapport ble presentert på oppstartsmøtet for reindrifftsavtalen. Oppfølging av rapporten er omtalt under punkt 6.4.2.

4.1.2 Prosjekt mot hets og rasisme

I Reindrifftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om å sette av midler til at Norske Reindrifftsamers Landsforbund skulle etablere et prosjekt mot hets og rasisme. Målet med prosjektet er å skape bevissthet og øke kunnskapsnivået i samfunnet om hets og rasisme mot reindrifftsutøvere. I Reindrifftsavtalen 2023/2024 ble avtalepartene enige om å videreutvikle prosjektet. Styringsgruppen for prosjektet ble videreført. Styringsgruppen har bestått av avtalepartene og representanter fra Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillingscenteret KUN.

Gjennom prosjektet skulle konseptet Reinfakta videreføres. Det skulle også gjennomføres en kampanje for å motvirke hets og rasisme, etableres kontakt med samarbeidspartnere og identifisere samarbeidsområder og arrangeres webinar for reindrifftsutøvere om håndtering av hets og rasisme. Det skulle også vurderes hvordan arbeidet med hets og rasisme kan gå inn som en del av Norske Reindrifftsamers Landsforbunds ordinære arbeid.

Det ble levert statusrapport for prosjektet i desember 2023, og prosjektet ble presentert på oppstartsmøtet for reindrifftsavtalen. Norske Reindrifftsamers Landsforbund anbefaler at prosjektet videreføres. Oppfølging av prosjektet er omtalt under punkt 5.1.1.

4.1.3 Pilotprosjekt helsetjeneste for rein

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det opprettet et treårig pilotprosjekt for en helsetjeneste for rein. Avtalepartene ble i Reindrifftsavtalen 2023/2024 enige om at det skulle gjennomføres en evaluering av prosjektet. Evalueringen skulle vurdere resultatene av prosjektet og om det er hensiktsmessig å videreføre helsetjenesten for rein som en permanent tjeneste for reindrifften, og om det er behov for endringer i organiseringen eller mandatet for tjenesten.

I evalueringen, som ble gjort av Veterinærinstituttet, vises det til at reinhelsetjenesten foreløpig ikke har realisert sitt fulle potensial, men at tilbakemeldingene fra de som har benyttet seg av tjenesten har vært svært positive. Veterinærinstituttet vurderer at det er viktig å videreføre reinhelsetjenesten som en permanent tjeneste.

Evalueringen ble levert i november 2023, og presentert på oppstartsmøtet for reindrifftsavtalen. Oppfølging av evalueringen er omtalt under punkt 6.8.16.

4.1.4 Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det opprettet et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker. Rådgivningstjenesten ble plassert hos Norske Reindrifftsamers Landsforbund. Avtalepartene ble i Reindrifftsavtalen 2023/2024 enige om at det skulle gjennomføres en ekstern evaluering av prosjektet. Evalueringen skulle blant annet vurdere om det er hensiktsmessig å videreføre rådgivningstjenesten som en permanent tjeneste for reindrifften.

Evalueringen konkluderer med at arealtjenesten dekker et behov som ikke dekkes av andre aktører, og at den bør videreføres som en permanent tjeneste for reindrifften.

Evalueringen ble levert i desember 2023. Oppfølging av evalueringen er omtalt under punkt 6.8.18.

5 Omprioriteringer i Reindrifftsavtalen 2023/2024

5.1 Mindreforbruk i 2023

Tabell 5.1 og 5.2 viser bevilgning og forbruk på statsbudsjettet kapittel 1151 post 75 og 79. Tabellene viser et mindreforbruk i 2023 på 5,9 mill. kroner på post 75 (5 pst.) og 0,8 mill. kroner på post 79 (19 pst.). Dette gir et totalt mindreforbruk på kapittel 1151 på 6,8 mill. kroner.

Tabell 5.1 Kapittel 1151 post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd, avsetning og forbruk i 2023

	Avsetning 2023	Forbruk 2023	Saldo per 31.12.2023
Overført fra 2022 til 2023	9 293 000		
Overført i 2023	-9 292 000		
Distriktstilskudd	28 100 000	23 819 001	4 280 999
Produksjonspremie	41 800 000	46 151 219	-4 351 219
Kalveslaktetilskudd	24 600 000	22 065 972	2 534 028
Simleslaktetilskudd	5 000 000	3 516 000	1 484 000
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2 200 000	2 120 000	80 000
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	900 000	700 000	200 000
Etableringstilskudd	5 200 000	3 985 000	1 215 000
Ektefelle/samboertillegg	900 000	360 000	540 000
Ekstraordinært tilskudd*	0	30 000	-30 000
Totalt	108 701 000	102 747 192	5 953 808

*Ekstraordinært tilskudd etter beitekrisen 2020, utbetalt til en siidaandel som følge av resultatet fra en rettsak i 2023.

Tabell 5.2 Kapittel 1151 post 79 Velferdsordninger, avsetning og forbruk 2023

	Avsetning 2023	Forbruk 2023	Saldo per 31.12.2023
Overført mindreforbruk fra 2022	665 000		
Overført i 2023	-665 000		
Tidligpensjon	2 500 000	2 062 468	437 352
Avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall	1 300 000	903 062	396 938
Tilskudd til sykepengeordningen	500 000	500 000	-
Bevilgning post 79	4 300 000	3 465 530	834 470

Det er fortsatt flere søknader om distriktstilskudd for 2023 som ennå ikke er ferdigbehandlet, og som vil bli behandlet i 2024. Slakteuttaket i 2023 ble vel 3800 rein flere enn det som avtalepartene la til grunn ved fastsettelse av de ulike satsene og avsetningene for de ulike ordningene i inneværende avtale. Det foreligger også usikkerhet knyttet til prisen til reiner i 2023. Dette har betydning for utbetalingene i 2024.

Under forutsetning av at mindreforbruket blir godkjent overført fra 2023 til 2024 foreslår Statens forhandlingsutvalg at 1,5 mill. kroner overføres fra kapittel 1151 post 75 til post 51 til prosjektet Hets- og rasisme og en utredning av rådgivning og veiledning for reindriftsnæringen. Resten av mindreforbruket benyttes som en buffer for utbetaling av direkte tilskudd i 2024, for å redusere risikoen for at avtalepartene må nedjustere de gjeldende satsene.

5.1.1 Prosjekt mot hets og rasisme

Norske Reindriftsamers Landsforbund etablerte i 2022 et prosjekt mot hets og rasisme mot reindriftsutøvere, som ble videreført i Reindriftsavtalen 2023/2024, jf. punkt 4.1.2. Prosjektet har utviklet en egen nettside, Reinfakta.no, og informasjonsfilmer. Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 0,8 mill. kroner til å videreutvikle prosjektet i 2024 innenfor det mandatet som ble gitt i Reindriftsavtalen 2023/2024. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at Norske Reindriftsamers Landsforbund frem mot forhandlingene i 2025 arbeider for at organisasjonens arbeid mot hets og rasisme inkluderes i den ordinære driften, og at Norske Reindriftsamers Landsforbund under oppstartsmøte i desember 2024 legger frem en plan for en slik inkludering.

5.1.2 Utredning – rådgivning og veiledning for reindriftsnæringen

I 2014 ble det gjort endringer i den offentlige forvaltningen av reindriften, og oppgavene fra de tidligere områdestyrene ble lagt til statsforvalteren i de tre nordligste fylkene. Det ble gjennomført en evaluering av denne endringen i 2019 (NIBIO rapport nr. 5/42/2019). I rapporten ble det pekt på at det har oppstått et tomrom når det gjelder rådgivnings- og serviceoppgaver. Den offentlige reindriftsforvaltningen har avviklet disse oppgavene, og målet var at reinbeitedistriktene skulle overta dem. Denne oppgaven har distriktene i begrenset grad fulgt opp. I tiden etter 2014 er det gjennomført pilotprosjekter for rådgivningstjenester for reindriften for HMS, arealsaker, og en helsetjeneste for rein. I tillegg skal beredskapsutvalgene gi faglige råd og veiledning. Det er også etablert private tilbud lokalt, som Nannet i Kautokeino. Det fremmes likevel fortsatt innspill om at det er behov for mer veiledning og rådgivning. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at det gjennomføres en utredning av hvordan behovet for rådgivnings- og serviceoppgaver for reindriften skal håndteres, og at avtalepartene i løpet av forhandlingene drøfter et mandat for et slikt arbeid. Statens forhandlingsutvalg viser til at utredningen også må sees i sammenheng med revisjon av reindriftsloven og de innspillene departementet har fått knyttet til den regionale reindriftsforvaltningen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 0,7 mill. kroner til utredningen.

5.2 Omdisponering Reindriftens utviklingsfond

Dersom avtalepartene ikke har avtalt noe annet, eller midlene er bundet opp som ansvar, skal ubrukte midler på ordninger i Reindriftens utviklingsfond tilbakeføres til fondet. En ny gjennomgang av fondet har vist at det er ubrukte midler fra tidligere år som kan omdisponeres.

Dette gjelder følgende ordninger og mindreforbruk:

- Tilskudd til rapportering   0,38 mill. kroner.
- Frakttilskudd   3,34 mill. kroner.
- Beredskapsseminar   0,40 mill. kroner.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at 4,1 mill. kroner tilføres de frie midlene RUF-styret har til sin disposisjon i 2024. Det vil gi en total ramme for RUF-styret i 2024 på 15,3 mill. kroner.

6 Statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2024/2025

6.1 Innledning

I dette kapitlet gis det innledningsvis en omtale av Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Ordninger som er gjeldende gjennom Reindrifftsavtalen 2023/2024, og som ikke omtales i dette kapitlet, foreslås videreført uten endringer.

Avsetninger som foreslås til de enkelte ordningene er basert på anslag og vurderinger av markeds- og slaktesituasjonen og erfaringstall knyttet til tilslaget på de ulike ordningene. Dette innebærer at avsetningene til enkelte av de direkte tilskuddsordningene kan være justert, selv om det ikke er foreslått endringer i satsene eller regelverket for det aktuelle tilskuddet. I vedlegget gis en oversikt over forslaget til fordeling av den økonomiske rammen.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn et forventet slakteuttak i 2024 på 70 000 rein. Dette er en økning på i underkant av 2000 rein sammenlignet med 2023.

6.2 Norsk økonomi

Krig, uro og ettervirkninger av pandemien har rammet mange hardt i form av økte levekostnader og gjort verden mer utrygg. I den økonomiske politikken er det en hovedprioritering å bidra til å få ned prisstigningen og fortsatt sikre at folk har en jobb å gå til. Inflasjonen økte kraftig i alle OECD-landene etter pandemien. De viktigste driverne var sterk oppgang i etterspørsel etter varer og tjenester, blant annet som følge av svært ekspansiv finans- og pengepolitikk under pandemien, og kraftig økning i energi- og råvarepriser i forbindelse med Russlands angrep på Ukraina. I de aller fleste OECD-landene er rentene blitt økt for å bringe inflasjonen ned og dempe presset i økonomiene. Fortsatt høy prisstigning er nå den største utfordringen i den økonomiske politikken fordi det undergraver folks mulighet for økt velstand og en trygg økonomisk hverdag. Konsumprisveksten er klart høyere enn tidligere anslått, selv om den har gått ned de siste månedene. Svekkelsen av kronkursen bidrar til å holde prisveksten oppe. Lønnsveksten har tatt seg markert opp, men konsumprisveksten har de siste to årene vært enda høyere, slik at reallønningene har falt. Sysselsettingen er høy. Prisveksten ser ut til å være på vei ned, og renten er nå etter mange økninger nær et nivå som Norges Bank anser tilstrekkelig til å få prisveksten ned mot målet. Fremover er det viktig å føre en ansvarlig budsjettpolitikk for å unngå å forsterke presset på renten. Samtidig legger regjeringen vekt på at finanspolitikken skal avhjelpe byrdene ved høy prisstigning for særlig utsatte grupper.

6.3 Skatt og avgift

Målet for regjeringens økonomiske politikk er en økonomisk vekst som bidrar til arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lommebok og bosted. En lønnsom privat sektor i godt samspill med det offentlige er grunnlaget for en sterk velferdsstat. En omfordelende skatte- og avgiftspolitik, gode offentlige tjenester, infrastruktur og satsing på teknologi, omstillingsevne og kunnskap er nødvendig for å legge til rette for bosetting og bedrifter i hele landet. Skatte- og avgiftspolitikken skal brukes for å stimulere til arbeidsplasser, verdiskaping og bosetting i hele Norge.

Regjeringen legger vekt på rettferdig fordeling og vil styrke hele landet. Målet om å ta hele landet i bruk skal være gjennomgående i regjeringens prioriteringer og avgjørelser.

Skatte- og avgiftsfritak er også viktige rammebetingelser for reindriftsnæringen. I 2018 ble det gitt nye regler om fritak for engangsavgift og fradragrett for merverdiavgift for snøskutere og ATV-er til bruk i reindriftsnæringen. Kjøretøy som brukes som driftsmidler i reindriftsnæringen fikk på denne måten en mer lik avgiftsbehandling som kjøretøy som benyttes som driftsmidler i landbruket for øvrig. Virksomhet eller person som driver med reindrift og er registrert i Merverdiregisteret, kan kjøpe inntil fire eller åtte snøskutere eller ATV-er per toårsperiode til bruk i reindriftsnæringen uten å betale engangsavgift på disse. De får også fradragrett for merverdiavgift på inntil fire eller åtte slike kjøretøy per toårsperiode. Fradragretten gjelder også for merverdiavgift ved reparasjoner og drift av disse kjøretøyene. I 2024 ble disse ordningene utvidet til også å omfatte to-hjuls terrenggående motorsykler.

I 2021 ble lov om eiendomsskatt endret, slik at kommunen ikke lenger kan kreve eiendomsskatt for anlegg i reindriftsnæringen.

Fra 1. januar 2022 ble det særskilte fradraget i næringsinntekt for reindrift (reindriftsfradraget) økt. Det inntektsuavhengige fradraget økte til 93 000 kroner, og det maksimale fradraget til 195 000 kroner. Andelen siidaandelsledere som oppnådde fullt reindriftsfradrag var høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde (86 pst.). Reindriftsfradraget tilsvarte 51,6 mill. kroner i 2022.

6.4 Statens forhandlingsutvalgs prioriteringer

Regjeringen Støre legger til grunn at reindriftsnæringen er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Overordnet mener Statens forhandlingsutvalg at avtalen bør legge opp til en videreføring og styrking av arbeidet med å utvikle reindriftsnæringen som en bærekraftig næring. Vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for de som har reindrift som hovedvirksomhet bør videreføres. Den aktive reindriftsutøver er trolig den næringsutøveren som tydeligst og sterkest opplever klimaendringene. Det er derfor sentralt å se på tiltak som trykker reindriftsutøverens arbeidshverdag og som bedrer driftsforholdene. Næringen har potensial for økt verdiskaping. For å øke verdiskapingen basert på kjøtt og biprodukter, og legge til rette for kulturformidling og turisme basert på reindriften, er det viktig å legge til rette for tilleggsnæringer til reindrift.

Statens forhandlingsutvalg vil trekke frem fire hovedprioriteringer i forhandlingene om Reindriftsavtalen 2024/2025:

- Direkte tilskudd
- Klimatilpasning
- Ivaretagelse av reindriftens arealer
- Beredskap

6.4.1 Direkte tilskudd

Statens forhandlingsutvalg mener rammevilkårene for næringen bør være forutsigbare. En prioritering av dagens tilskuddsordninger støtter opp om de aktive reindriftsutøverne og bidrar til en stimulering av økt produksjon og slaktning av rein. Statens forhandlingsutvalg ønsker en fortsatt prioritering av dagens direkte tilskuddsordninger og foreslår en videreføring av produksjonspremien og kalveslaktetilskuddet.

Distriktene har behov for økte ressurser for å håndtere ulike saker, dette gjelder særlig plan- og utbyggingssaker. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor å styrke distriktstilskuddet.

6.4.2 Klimatilpasning

Klimaendringene i nordområdene skjer raskere enn det globale gjennomsnittet. Temperatur og nedbør er faktorer som kan føre til høyere frekvens av ising og låste beiter, eller at vekstsesongen starter tidligere. Med klimaendringene forventes en større variasjon i værforhold, med hyppigere forekomst av ekstreme værhendelser. Klimaendringene fører til endringer i beitegrunnlaget, og behov for endringer i beitemønstrene, og i flyttemønstre. Slike endringer kan komme i konflikt med andre interesser og tiltak. Klimaendringene kan gi større behov for tilleggsfôring, og vil med det ha store økonomiske konsekvenser. I tillegg er det også risiko for oppblomstring av sykdommer.

I Reindrifftsavtalen 2023/2024 ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe som skulle vurdere aktuelle tiltak og virkemidler for klimatilpasning i reindrifften, og identifisere behov for ny kunnskap. Arbeidsgruppen presenterte sin rapport under oppstartsmøtet 13. og 14. desember.

I rapporten gjør arbeidsgruppen rede for hvilke konsekvenser klimaendringene har i dag, basert på vitenskapelige data og reindrifftens erfaringer. Vurderinger av fremtidige klimaendringer er tatt med i rapporten, basert på arbeidet til Norsk klimaservicesenter. Det gis også en oversikt over erfaringer med klimatilpasning i Sverige og Finland. På bakgrunn av dette gir arbeidsgruppen en oversikt over hvilke utfordringer dette medfører for reindrifften. Arbeidsgruppen legger til grunn at det er syv hovedutfordringer som følge av klimaendringene:

- Redusert fleksibilitet som følge av annen arealbruk.
- Endringer i beite- og flyttemønster.
- Utilgjengelige beiter.
- Behov for endret infrastruktur.
- Større fare for ulykker og økt arbeidsbelastning.
- Dokumentasjon av forekomst av rovvilt og tap av rein til rovvilt.
- Økt uforutsigbarhet.

Arbeidsgruppen har foreslått endringer i virkemidler, nye virkemidler og utredninger som kan bidra til å håndtere eller belyse disse hovedutfordringene.

Arbeidsgruppen har foreslått en videreføring av ordningene med Reinhelsetjenesten, HMS i reindrifften, rådgivningstjenesten for arealsaker og beredskapsutvalgene. Statens forhandlingsutvalg støtter arbeidsgruppens forslag om en videreføring av disse ordningene. I tillegg foreslår Statens forhandlingsutvalg å styrke de frie midlene på Reindrifftens utviklingsfond i 2024. Denne styrkingen legger til rette for økt satsing på infrastrukturtiltak. Mange av tiltakene i rapporten ligger utenfor rammen av reindrifftsavtalen. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at avtalepartene drøfter de øvrige tiltakene, for å avklare prioriteringer og ansvarsfordeling, i et eget møte etter at forhandlingene er avsluttet.

6.4.3 Ivaretagelse av reindrifftens arealer

Reindrifften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. Reindrifftsloven skal bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindrifftens viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Ivaretagelse av reindriften er en utfordring som krever flere ulike tiltak. I Reindrifftsavtalen 2021/2022 etablerte avtalepartene et pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste for arealsaker i Norske Reindrifftsamers Landsforbund, som skal sikre at reinbeitedistriktene får bedre muligheter til å ivareta sine interesser ovenfor planmyndigheter og utbyggere. I tillegg er det utarbeidet veiledningsmateriell og en mal for distriktsplaner. Distriktstilskuddet er økt i de senere årene, slik at distriktene har fått mer ressurser blant annet til arbeid med arealsaker.

I revidert nasjonalbudsjett 2023 ble det bevilget midler til et program for å styrke kunnskapen for ivaretagelse av reindriftens arealer. Programmet består av en forskningsdel, som gjennomføres av NIBIO innenfor en ramme på 5 mill. kroner, og en forvaltningsdel som gjennomføres av Landbruksdirektoratet. NIBIO er tildelt midler til å gjennomføre forskningsdelen av programmet. Den omfatter blant annet et prosjekt som gjelder konsekvensutredninger. NIBIO skal vurdere om dagens regelverk for konsekvensutredninger og oppfølgingen av dette knyttet til reindriften fungerer etter sin hensikt. Prosjektet gjennomføres i to steg; først gjøres det en kartlegging og deretter foreslås det hvordan en metodikk for hvordan konsekvensutredninger kan utformes. Prosjektet skal ferdigstilles høsten 2024.

Forvaltningsdelen omfatter en styrking av bemanningen hos Landbruksdirektoratet i Alta med kompetanse innen arealforvaltning og reindrift og har som formål å bidra til økt kompetansen i arbeidet med ivaretagelse av reindriftens beitearealer.

Oversikt og kunnskap om arealbruken er avgjørende for å ivareta reindriftens arealer. Distriktsplanene og reindriftens arealbrukskart er viktige verktøy for dette. I november 2023 ble det bevilget 2 mill. kroner til å forbedre reindriftens arealbrukskart og integrere reindriftens distriktsplaner i kartløsningen, jf. Prop. 24 S (2023-2024) om endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet og Innst. 122 S (2023-2024). Tiltaket skal legge til rette for lett tilgjengelig og oppdatert kunnskapsgrunnlag for arealplanlegging. Ved en inkurie ble ikke tildelingen overført til Reindriftens utviklingsfond sin arbeidskonto innen fristen. Av den grunn vil forslag til bevilgning for budsjettåret 2024 bli fremmet på nytt i proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2024/2025.

Den 20. desember 2023 la regjeringen frem en bred tiltakspakke for å legge til rette for bedre ivaretagelse av reindriften ved planlegging og utbygging av energi. Målet med tiltakspakken er å ivareta hensynet til både reindrift og utbygging av kraft og nett. Tiltakspakken består av virkemidler fra flere departement. Tiltakene som er lagt frem har ulik tidshorisont, men arbeidet i departementene har allerede startet. Departementene som er ansvarlig for de ulike tiltakene vil gjennomføre konsultasjoner med Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Sametinget i henhold til samelovens bestemmelser.

For å legge til rette for en bedre ivaretagelse av reindriftens arealer foreslår Statens forhandlingsutvalg følgende prioriteringer over avtalen:

- Etablering av en permanent rådgivningstjeneste for arealsaker.
- Styrking av distriktstilskuddet.
- Videreføring av mulighet for tilskudd til juridisk bistand til norske reinbeitedistrikter for ivaretagelse av egne beiterettigheter.
- Øremerket avsetning til tilskudd til utarbeiding av distriktsplaner.
- Videreføring av mulighet for støtte til kompetanseoppbygging knyttet til sikring av reindriftens areal.
- Fortsatt prioritering av forsknings- og utviklingsprosjekter knyttet til en sikring av reindriftens areal.

Landbruks- og matdepartementet varslet i Prop. 1 S (2023-2024) at et sett med kriterier og indikatorer for bærekraftig reindrift vil bli presentert i proposisjonen om reindrifftsavtalen for 2024/2025. Arbeidsgruppen for klimatilpasning, jf. punkt 4.1.1, anbefalte at det blir utarbeidet en statusrapport for bærekraftig reindrift, med vekt på status for tilgjengelige arealer. Arbeidsgruppen identifiserte også elementer som er relevante i utarbeidelsen av kriterier og indikatorer for bærekraftig reindrift. I Reindrifftsavtalen 2023/2024 ble avtalepartene enige om å følge opp forslaget fra en arbeidsgruppe om å utarbeide en overordnet statistikk som viser endringer i bebyggt areal og jordbruksareal innenfor hvert distrikt, og som kan vise utvikling over tid. Oppfølgingen av dette må sees i sammenheng med arbeidet med kriterier og indikatorer for bærekraftig reindrift, fordi tilgjengelige arealer er et sentralt element i dette. Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene på grunnlag av dette drøfter hvordan dette kan følges opp.

6.4.4 Beredskap

Reindriften har i løpet av få år opplevd flere beitekriser. Klimaendringene vil sannsynligvis gi høyere frekvens av vintre med vanskelige beiteforhold. Avtalepartene har lagt vekt på og prioritert å bygge opp beredskapsfondet for å kunne møte fremtidige beitekriser. Dette har etter Statens forhandlingsutvalgs vurdering vært en riktig prioritering. Avtalepartene har et godt samarbeid om utviklingen av systemet for beredskap, og har de senere år hatt løpende dialog om erfaringer og behov for justeringer i systemet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en fortsatt prioritering av tiltak for å styrke beredskapen i reindriften, herunder styrke beredskapsfondet, videreføre reinbeitedistriktenes mulighet til å ha eget beredskapsfond og videreføre beredskapsutvalgene.

6.5 Regelverk

Materielle endringer i regelverk knyttet til reindrifftsavtalen må være avklart i løpet av avtaleforhandlingene. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har fremmet enkelte forslag til regelverksendringer i sitt krav. Statens forhandlingsutvalg foreslår også noen regelverksendringer, som avtalepartene må avklare i løpet av forhandlingene. I det følgende redegjøres kort for endringer som foreslås. Regelverksendringer som har betydning for avsetningen omtales under den enkelte ordning.

Forskrift om tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall

Statens forhandlingsutvalg foreslår at tidsrommet det kan ytes tilskudd til avløsning ved svangerskap og fødsel knyttes opp mot termin. I dagens forskrift er dette knyttet opp mot tidspunktet for fødsel, jf. forskriftens § 6. Bakgrunnen for forslaget er å harmonisere ordningen med folketrygdloven samt gi forutsigbarhet for tilskuddssøker. Endringen vil ikke medføre endring i formål eller resultat.

Forskrift for Reindriftens Utviklingsfond

Det foreslås en ny bestemmelse i forskriftens kapittel 1, som angir en øvre tilskuddsprosent for tilskudd etter forskriften. Statens forhandlingsutvalg foreslår at den øvre tilskuddsprosenten settes til 65 prosent av tilskuddsgrunnlaget, dersom ikke annet er bestemt for den enkelte ordningen. I dagens forskrift er det flere tilskudd som ikke har satser eller en øvre grense for tilskuddets størrelse, og de fleste søknader om tilskudd gjelder 100 prosent av tilskuddsgrunnlaget. En øvre tilskuddsprosent vil innebære en likebehandling med de ordninger

som har fastsatt egen tilskuddsprosent. Det vil også kunne bidra til at fondets midler kan fordeles på flere tiltak og søkere.

Etter forskriftens kapittel 2 kan den enkelte *siidaandel* innvilges tilskudd ved omfattende tap av rein i ulykker. Ved enkelte ulykker er det ikke mulig å identifisere hvilken *siidaandel* reinen tilhører. Statens forhandlingsutvalg foreslår at det i forskriftens kapittel 2 åpnes for at der det ikke er mulig å identifisere reinens eier, kan *siidaer* eller *reinbeitedistrikter* innvilges tilskudd til tap av rein i ulykker. Det må forutsettes at *siidaen* eller reinbeitedistriktet fordeler midlene til de *siidaandelene* som er rammet.

Det foreslås å endre ordlyden i § 3-5 siste ledd andre punktum fra «*Eget arbeid kan maksimalt utgjøre 50 prosent av tilskuddsgrunnlaget*» til «*Eget arbeid kan maksimalt utgjøre summen av de øvrige kostnadene som inngår i tilskuddsgrunnlaget*». Etter § 3-5 første ledd er tilskuddsgrunnlaget «*summen av de tilskuddsberettigede kostnadene for det omsøkte tiltaket*». De tilskuddsberettigede kostnadene er materialkostnader, transport, spesialarbeid og eget arbeid. Dagens ordlyd i § 3-5 siste ledd, kan skape uklarhet om hvordan man skal gjøre beregninger av tilskuddet. Statens forhandlingsutvalg mener at den foreslåtte endringen tydeliggjør at eget arbeid maksimalt kan utgjøre summen av øvrige kostnader.

I kapittel 5 foreslås det å ta inn et nytt vilkår i forskriftens § 5-3, om at de som skal utføre arbeid i feltbarnehagen ikke kan være under 15 år. Hovedregelen etter arbeidsmiljøloven § 11-1 er at barn under 15 år ikke skal utføre arbeid som går inn under arbeidsmiljøloven. Et unntak fra dette er hvis det er kulturelt arbeid. Selv om feltbarnehage kan anses som en del av kulturen til reindriftsutøverne og arbeidet er i en begrenset periode, mener Statens forhandlingsutvalg at det i forskriften bør settes en aldersgrense på 15 år for den som utfører arbeid i feltbarnehagen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår et nytt vilkår i forskriftens § 7-2 bokstav a, at det gis dekning for «nødvendige utgifter» til juridisk bistand. I tilfeller hvor domstolene, eventuelt et annet rettsorgan, har konkludert med at ikke alle utgiftene har vært nødvendige, og nedjusterer sakskostnadene, bør samme vurdering legges til grunn etter forskriften.

Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag

Statens forhandlingsutvalg foreslår at § 2-1 bokstav a endres til «*reinbeitedistriktet og reinlaget er i drift, jf. reindriftsloven §§ 42-50,*». Formålet med endringen er å tydeliggjøre hva som ligger i vilkåret om at et distrikt og reinlag «er i drift».

6.6 Endringer i totalregnskapet for reindriften

Totalregnskapet for reindriften bygger på noen av de samme prinsippene som Totalkalkylen for jordbruket. I NOU 2022:14 Inntektsmåling i jordbruket er det foreslått endringer i Totalkalkylen for jordbruket. Budsjettnemnda for jordbruket har fått i oppdrag å endre grunnlagsmaterialet for jordbruksoppgjøret og vil ferdigstille dette arbeidet til jordbruksforhandlingene i 2024. Ved endringer i Totalkalkylen for jordbruket, vil det være naturlig å se på behovet for endringer i Totalregnskapet for reindriften. Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene drøfter en prosess for endringer i Totalregnskapet.

Økonomisk utvalg har videre oversendt noen spørsmål til avtalepartene, knyttet til endringer i datagrunnlaget for Totalregnskapet. Statens forhandlingsutvalg legger opp til at avtalepartene drøfter disse spørsmålene under forhandlingene.

6.7 Forslag til bevilgning over statsbudsjettet 2025

6.7.1 Ramme for Reindrifftsavtalen 2024/2025

Statens forhandlingsutvalg fremmer forslag om en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2024/2025 på 213,0 mill. kroner. Dette er en økning på 13,0 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale.

Statens forhandlingsutvalg påpeker at den økonomiske rammen må sees i sammenheng med de betydelige skatte- og avgiftslettelsene som er gjennomført de siste årene, herunder økningen av reindrifftsfradraget, innføring av avgiftsfritak på kjøp av driftsmidler i reindrifften, samt fritak for eiendomsskatt på reindrifftsanlegg.

6.7.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2024/2025.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at direktoratet tar kontakt med departementet.

6.8 Utviklings- og investeringstiltak

6.8.1 Reindrifftsens utviklingsfond (RUF)

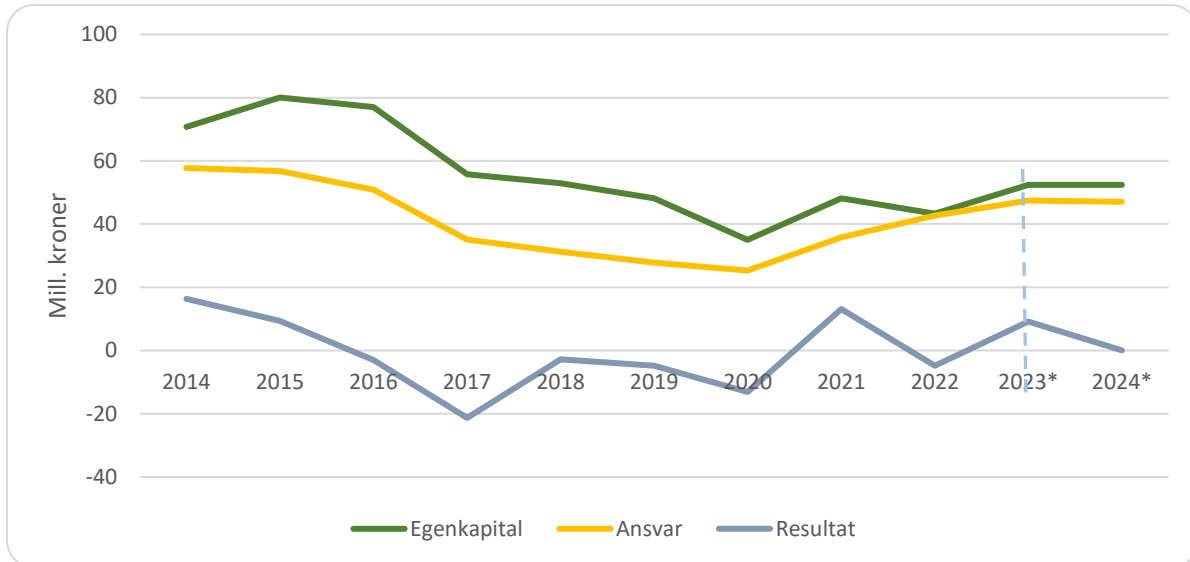
Foreløpig regnskap for Reindrifftsens utviklingsfond viser et overskudd på 9,1 mill. kroner i 2023. Tabell 6.1 viser resultatet for fondet fra 2021 til 2023, og gir en prognose for 2024.

Tabell 6.1 Resultat Reindrifftsens utviklingsfond 2021-2023 og prognose 2024

Resultat	2021	2022	2023*	2024*
Tildeling over reindrifftsavtalen	42 400 000	55 500 000	59 700 000	65 750 000
Overføringer	6 393 000	4 506 000	6 957 000	0
Tilleggsbevilgninger	0	30 000 000	0	0
Renteinntekter bank	11 878	431 755	1 776 730	1 000 000
Tilbakebetaling lån	0	60 600	0	30 300
Innbetalt prammeavgift	357 669	308 331	484 768	400 000
Andre innbetalinger	0	102 500	6 063	0
Sum inntekter	49 162 547	90 909 186	68 924 561	67 180 300
Utgifter (utbetaling vedtatte tildelinger)	35 605 353	95 290 921	59 317 435	66 660 300
Andre utgifter (adm. RUF-styret og Økonomisk utvalg)	436 457	457 383	496 108	520 000
Sum utgifter	36 041 810	95 748 304	59 813 543	67 180 300
Resultat	13 120 737	-4 839 118	9 111 018	0

*Foreløpige tall for 2023 og prognose per 04.01.2024 for 2024

Figur 6.1 viser utviklingen i resultat, ansvar og egenkapital for Reindriftens utviklingsfond i perioden 2014 til 2023 med en prognose for 2024. Figuren viser at resultatet har vært negativt i perioden 2016 til 2022. I 2021 hadde fondet positivt resultat, men i 2022 ble resultatet negativt. I 2023 har fondet blitt styrket. Av hensyn til den økonomiske situasjonen på fondet, foreslår Statens forhandlingsutvalg at tildelingsrammen blir satt lik bevilgningsrammen.

Figur 6.1 Utvikling økonomisk hovedtall Reindriftens utviklingsfond 2014-2023, prognose 2024

*Foreløpige tall for 2023 og prognose per 04.01.2024 for 2024

Fondets ansvar per 31. desember 2023 utgjør 47,4 mill. kroner. Med ansvar menes det som er vedtatt, men foreløpig ikke utbetalt, tilbakeført eller omdisponert på ulike ordninger. Ansvaret inngår ikke i fondets balanse. Årsaken er at vedtatte tildelinger utgiftsføres i sin helhet ved utbetaling. Både resultat og balanse må derfor sees i sammenheng med fondets ansvar.

Fondets balanse er vist i tabell 6.2. Eiendelssiden består av beholdningen i Norges Bank. Etersom fondet ikke har noen gjeld, er egenkapitalen lik bankbeholdningen. Når det gjelder prognosen for 2024 er den usikker grunnet manglende oversikt over mulige overføringer, tilleggsbevilgninger, bruk av egenkapitalen, renteinntektene og størrelsen på kommende utbetalinger.

Tabell 6.2 Fondets balanse 2021-2023 og prognose for 2024

Balanse	2021	2022	2023*	2024*
Innestående i Norges Bank per 31.12.	48 119 833	43 280 716	52 391 734	52 391 734
Sum eiendeler	48 119 833	43 280 716	52 391 734	52 391 734
Gjeld	0	0	0	0
Egenkapital	48 119 833	43 280 716	52 391 734	52 391 734
Sum gjeld og egenkapital	48 119 833	43 280 716	52 391 734	52 391 734

*Foreløpige tall for 2023 og prognose per 04.01.2024 for 2024

6.8.2 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår at tildelingsrammen til Reindriftens utviklingsfond for Reindriftsavtalen 2024/2025 settes til 70 mill. kroner. Dette er en økning på 4,25 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Tildelingsrammen til Reindriftens utviklingsfond settes lik bevilgningsrammen.

Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at dersom ikke annet er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere vedtatte tildelinger over fondet som ikke kommer til utbetaling, inngå som en styrking av fondets egenkapital. Dersom vedtatte tildelinger ikke benyttes, kan avtalepartene beslutte å justere tildelingen i løpet av budsjettåret.

Utover de endringene som er omtalt i det følgende, legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene under Reindriftens utviklingsfond.

6.8.3 Forskning og utvikling

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det ikke øremerkes særskilte midler til forskning og utvikling i Reindriftsavtalen 2024/2025. Avtalepartenes prioriteringer for forsknings- og utviklingsprosjekter under Reindriftens utviklingsfond videreføres med følgende områder:

- Klimaendringenes påvirkning på reindriften og mulige strategier for klimatilpasning.
- Overvåkning av beiteområder.
- Sikring av reindriftens arealer.
- Utvikling av det interne selvstyret i reindriften.
- Rovvilt og rovviltforvaltningens påvirkning på reindriften.
- Tilleggsføring.
- Dokumentasjon av reindriftens erfaringsbaserte og tradisjonelle kunnskap.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det tildeles midler til forskning fra flere kilder. Videre påpekes viktigheten av at Landbruksdirektoratet arbeider videre med å publisere oversikt over ulike reindriftsforskningsprosjekter på sin nettside, og at myndighetene og Norske Reindriftsamers Landsforbund arbeider aktivt med å gjøre kjent resultatet fra forskning på reindriftsområdet.

6.8.4 Konfliktforebyggende tiltak

Formålet med tilskudd til konfliktforebyggende tiltak er å redusere konflikter mellom reindrift og jordbruk, i tillegg til konflikter mellom reindrift og andre berørte parter.

Norske Reindriftingsamers Landsforbund har i sitt krav bedt om at det gjøres en vurdering av behovet for utarbeidelse av en mal for bygging av gjerder finansiert over ordningen med konfliktforebyggende tiltak. Statens forhandlingsutvalg vurderer at det kan være hensiktsmessig at det blir utarbeidet en mal og foreslår at Landbruksdirektoratet kan utforme et forslag som kan behandles av avtalepartene under forskriftsmøtet i juni 2024.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avsetningen til konfliktforebyggende tiltak videreføres med 1,5 mill. kroner i Reindriftingsavtalen 2024/2025. Mindreforbruket i 2023 overføres til 2024.

6.8.5 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftingsbasert vekst og verdiskaping

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at den arbeidsmetodikken Innovasjon Norge benytter for midlene over reindriftingsavtalen videreføres.

Gjennom markedsrettet produktutvikling og profesjonalisering av hele verdikjeden fra vidde til bord er oppmerksomhet omkring norsk reinkjøtt økt. Reinkjøttet har posisjonert seg som noe av det mest smakfulle og sunneste kjøttslaget vi har. Økt tilgjengelighet av reinsdyrkjøtt av god kvalitet har bidratt til en positiv utvikling av prisen til reineier.

Statens forhandlingsutvalg registrerer at markedet for reinkjøtt er mer krevende enn tidligere år. Prisen til reineier har økt mer enn prisen ut i butikk. Dette har fått konsekvenser for likviditeten til bedriftene. Fremover vil forretningsutvikling, produktutvikling og markedsutvikling være viktig for de etablerte reinkjøttbedriftene. Samtidig som markedssituasjonen for reinkjøtt har blitt mer krevende stilles det klare forventninger til en profesjonell og innovativ reinkjøttbransje som leverer i henhold til inngåtte avtaler. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Innovasjon Norge særlig skal prioritere å styrke etablerte reinkjøtt- og videreforedlingsbedrifter, og støtte opp om den konkurransesituasjonen som er etablert.

Flere reinkjøttbedrifter har tidligere fått anledning til å delta på felles stand under paraplyen «Rein – helten på vidda» på ulike markedsarrangementer nasjonalt og regionalt. Reindriften har også vært godt representert under Internationale Grüne Woche (IGW) i Berlin og under UMAMI Arena.

En sentral målsetting med å delta på disse arrangementene er å bidra til større innpass av reinkjøtt i HoReCa-markedet. Arrangementene er viktige omdømmetiltak som bygger kompetanse hos bedriftene som deltar, øker kunnskap om reindrift og reinkjøtt og bidrar positivt i utviklingen av Matnasjonen Norge.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at Innovasjon Norge, sammen med Markedsutvalget, legger til rette for at flere reinkjøttbedrifter kan delta på ulike typer matarrangementer. En forutsetning for at reinkjøttbedrifter får støtte til slik deltagelse er at de står under en felles stand. Det er Innovasjon Norge som gjør selve utvalget av bedrifter som gis anledning til å delta på de ulike arrangementene. Innovasjon Norge skal arbeide for at flere bedrifter kan delta ved å arbeide for økt profesjonalisering og utvikling av reinkjøttbedriftene.

Fjorårets reinkjøttkonferanse ble en suksess med gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Statens forhandlingsutvalg understreker at det er viktig at reinkjøttbransjen møtes på en felles arena i løpet av året, og foreslår at det også i 2025 gjennomføres en konferanse.

Reindriften blir i økende grad brukt i markedsføringen av Norge som turistland. Dette øker etterspørselen av reindriftsbasert turisme. De aktørene som er lokalisert i områder med godt tilfang av turister, opplever stor pågang og god økonomisk vekst. Veksten kommer hos aktører som er profesjonelle og som klarer skalering og logistikk på en god måte. Dette gir rom for nye investeringer og økt kapasitet. Statens forhandlingsutvalg ser det reindriftsbaserte reiselivet som en god mulighet som en tilleggsnæring for flere i reindriften og foreslår at Innovasjon Norge viderefører arbeidet med å utvikle det reindriftsbaserte reiselivet. Det er et mål å få etablert flere nye bedrifter innenfor det reindriftsbaserte reiselivet.

Flere bedrifter har gode muligheter til å kombinere et reiselivstilbud og et tilbud innenfor lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Innovasjon Norge i samarbeid med Statsforvalteren i Troms- og Finnmark, bidrar til å legge til rette for slike bedriftsetableringer.

Statens forhandlingsutvalg ser det som viktig at ordninger som støtter opp om tilleggsnæringer i reindriften og som finansieres over reindriftsavtalen er koordinert og drar i samme retning. I den sammenheng foreslår Statens forhandlingsutvalg at Landbruksdirektoratet legger til rette for et felles møte mellom Markedsutvalget, Utviklingsprogrammet, Ut på Vidda og Reindriftens utviklingsfond.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avsetningen videreføres med 8,2 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2024/2025. Mindreforbruket på ordningen i 2023 overføres til 2024.

6.8.6 Fagbrevordningen

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble Opplæringskontoret for reindrift og duodji opprettet i februar 2002. Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere lærlinger og lærekandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot lærlinger.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Opplæringskontoret viderefører prioriteringen av kvinner blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg vil det være sentralt å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av avsetningen med 4,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2024/2025. Videreføring er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene. Mindreforbruket overføres fra 2023 til 2024.

6.8.7 Markedstiltak

Markedsutvalget for reinkjøtt ble etablert av avtalepartene på grunnlag av Reindriftsavtalen 2010/2011. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Markedsutvalgets aktiviteter bidrar til å skape positiv oppmerksomhet og spre generell informasjon om reindriften og reinkjøtt i markedet. Det er viktig at foredlingsbedriftene,

distributørene, butikkene, spisestedene og reieierne også bidrar. På den måten vil hele verdikjeden fra vidde til bord oppnå resultater i form av økt salg og positiv oppmerksomhet – ikke minst har dette også innvirkning på prisen til reieier.

Markedsutvalgets arbeid er kunnskapsbasert på bakgrunn av analyser og evalueringer av markedsarbeidet. Markedsplanen er styrende for Markedsutvalgets aktiviteter og bygger på resultatene av markedsanalysen fra 2020. I henhold til markedsplanen skal Markedsutvalget rette kommunikasjonen mot bygging av kunnskap om reindriften og om tilberedning av reinkjøtt. Kommunikasjonen rundt merkevaren «Rein – helten på vidda» skal fortsatt bygges opp rundt assosiasjonene naturbasert, ekte og smakfullt. Videre skal utvalget fremdeles arbeide for å øke kunnskapen om markedet i hele verdikjeden fra vidde til bord. Statens forhandlingsutvalg støtter disse strategivalgene.

Statens forhandlingsutvalg understreker betydningen av å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet.

«Rein – helten på vidda» var representert under UMAMI Arena 2023. UMAMI er en arena for å bygge kompetanse, gi inspirasjon og ikke minst legge til rette for økt verdiskaping. Markedsutvalget har valgt å prioritere deltagelse også under UMAMI 2025. Statens forhandlingsutvalg støtter en slik prioritering.

Markedsutvalget har etablert god kontakt med reindriftingsungdommen gjennom Norske Reindriftingsamers Landsforbunds ungdomsutvalg. Markedsutvalget gjennomfører årlige markedsdager og det er etablert en pris til årets unge reindriftingsutøver. Markedsutvalgets initiativ bidrar både til omdømmebygging og kompetansebygging. Sist høst arrangerte Markedsutvalget et vellykket treff mellom reindriftingsungdommen og Norges bygdeungdomslag. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Markedsutvalget viderefører og videreutvikler samarbeidet med reindriftingsungdommen.

Markedsutvalget har vært initiativtaker til flere priser. Prisene har bidratt til økt oppmerksomhet om reindriften og reinkjøttet og inspirert vinnere til fortsatt innsats for å løfte reindriftnæringen og bruk av norsk reinsdyrkjøtt. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Markedsutvalget også fremover legger til rette og arbeider for utdeling av de etablerte prisene.

I reinkjøttbransjen er det mange mindre bedrifter, og midler til markedsføring av egne produkter er begrenset. Deltakelse på matfestivaler og andre matarrangementer bidrar til økt oppmerksomhet om bedriftenes reinkjøttprodukter. Utover en markedsføring av egne produkter vil deltagelse også bygge kompetanse i bedriftene. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Markedsutvalget sammen med Innovasjon Norge vurderer en samfinansiering og deltagelse av reinkjøttbedriftene på ulike matarrangementer.

I 2024 har Markedsutvalget valgt å inngå samarbeid med Bocuse d'Or Europe og norsk reinsdyrkjøtt vil nå være hovedråvare under konkurransen i Trondheim den 19. og 20. mars. Valg av reinkjøtt som hovedråvare støtter opp om reinkjøttet som et kvalitetsprodukt. Bocuse d'Or vil åpne for at flere får oppleve gode retter basert på reinkjøtt. Samtidig vil konkurransen bidra til økt kunnskap om lokal mat og historie, og ikke minst om reindriften som en helt spesiell næring.

Det er viktig å etablere møteplasser for kunnskapsbygging og erfaringsutveksling. Den årlige reinkjøttkonferansen er en slik arena. Det er viktig at Markedsutvalget også fremover i samarbeid med Innovasjon Norge prioriterer gjennomføring av en årlig konferanse for reinkjøttbransjen.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at Markedsutvalget gjennomfører aktiviteter i samsvar med markedsplan og budsjett slik det er lagt frem for avtalepartene.

Fremover kreves det fortsatt et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Statens forhandlingsutvalg foreslår at Markedsutvalget gis mulighet til å bruke inntil 100 000 kroner av avsetningen for å kompensere for ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 150 000 kroner brukes for å legge til rette for at sekretariatets utgifter til arrangementer dekkes.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av avsetningen med 5,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2024/2025. Mindreforbruket i 2023 overføres til 2024.

6.8.8 Pramming

Statens forhandlingsutvalg har vurdert forslag til endret avtale med 2 Marine. Forslaget legger opp til større fleksibilitet når det gjelder transport av rein ved at det kan brukes flere døgn totalt til frakt, og at bruken av disse døgnene vil være mer tilpasset det enkelte distrikts behov. Avtalen vil imidlertid medføre en kostnadsøkning på 4,5 mill. kroner, sammenlignet med dagens ordning.

Etter Statens forhandlingsutvalg sine vurderinger forsvarer ikke den foreslåtte beredskapsløsningen den kostnadsøkningen den innebærer. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor å videreføre dagens ordning, med en mindre økning av rammen for å øke fleksibiliteten. Samtidig skal Landbruksdirektoratet vurdere oppsettet av seilingsplanen for å se på muligheten for å redusere risikoen for forsinkelser.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å øke avsetningen til pramming med 0,5 mill. kroner, til 6,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2024/2025. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

6.8.9 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester – Ut på vidda

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble lærings- og omsorgsbaserte tjenester etablert som et permanent tilbud. Hovedmålet for «Ut på vidda» er å etablere en tilleggsnæring i reindriften som er lønnsom for reindriftsfamiliene. Videre er det et mål å få etablert godt tilrettelagte tjenester som holder høy kvalitet og som etterspørres av kjøpere. I tillegg er det viktig at tilbudet gir personlig utvikling for brukerne gjennom læring, mestring og sosialt fellesskap, samt bidrar til økt forståelse og kunnskaper om reindriften, samisk kultur, historie og tradisjoner.

Ut på vidda-tilbud er en ny tilleggsnæring. Veien frem til god og lønnsom drift og utvikling av lærings- og omsorgstjenester i reindriften vil kreve ressurser, engasjement og innsats både av etablererne, programmet Ut på vidda og av støttespillerne til næringen.

I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om at det er viktig med økt innsats for å få opp aktivitetsnivået og lønnsomheten hos de tilbyderne som allerede er etablert. I den forbindelse har styringsgruppen valgt å etablere pilotprosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften». Prosjektet er godt mottatt av både tilbydere og kjøpere av tjenesten. Statens forhandlingsutvalg ser prosjektet som et viktig tiltak for økt aktivitet og lønnsomhet, og ikke minst et tiltak for å gjøre ordningen mer kjent. Fremover er det viktig med økt innsats for å få med flere bedrifter og kommuner med på prosjektet.

Avtalepartene legger til grunn at Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeider med tilgrensende ordninger finansiert over reindriftsavtalen slik som Utviklingsprogrammet og HMS-tjenesten i reindriften. Det skal søkes samarbeid med Innovasjon Norge for å legge til rette for at bedrifter kan kombinere reiseliv og lærings- og omsorgsbaserte tjenester.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av både styring og administrasjon av ordningen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene i forbindelse med årets forhandlinger blir enige om en evaluering av ordningen. Evalueringen bør inkludere prosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften». Videre bør evalueringen resultere i forslag til eventuelle justeringer av ordningen, både når det gjelder innretning og administrasjon.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre avsetningen til lærings- og omsorgsbaserte tjenester med 3,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Mindreforbruket i 2023 overføres til 2024.

6.8.10 Klassifiseringssystemet for reinsdyrslakt

Nytt klassifiseringssystem for reinsdyrslakt ble innført høsten 2015. Klassifiseringssystemet eies av Norske Reindrifftsamers Landsforbund, forvaltes av Klassifiseringsutvalget for reinsdyrslakt og driftes av Animalia med grunnlag i avtale med Norske Reindrifftsamers Landsforbund. Overordnet mål er et likt system for håndtering av reinsdyrslakt i hele Norge. Dette gjelder alle rutiner, klassifisering, pussing/trimming av slakt, veiing og merking. Klassifiseringssystemet skal vise god sammenheng mellom klassifiseringsgruppe og slakteskrotenes innhold av kjøtt, fett og bein (slaktkvalitet). Slakteriene har selv ansvaret for prissettingen. Regelverket er samlet i en klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt, som ligger på Animalia sin hjemmeside. Det ble etablert et klassifiseringsutvalg. Utvalget er satt sammen av representanter fra slakteriene, og Norske Reindrifftsamers Landsforbund oppnevner leder av utvalget. Animalia er sekretariat for utvalget.

I Reindrifftsavtalen 2022/2023 ble det etablert en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå klassifiseringssystemet. Arbeidsgruppen kom frem til at klassifiseringssystemet i hovedsak fungerer etter sin hensikt, men at det likevel er områder som bør gjennomgås og forbedres. Ved inngåelse av fjorårets avtale sluttet avtalepartene seg til anbefalingene fra arbeidsgruppen. Det var enighet om å prioritere utarbeidelse og oppfølging av en kommunikasjonsplan og en gjennomgang og oppdatering av klassifiseringshåndboken.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det arbeides videre med en oppfølging av arbeidsgruppens anbefalinger.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avsetningen til klassifiseringssystem for rein over Reindrifftsavtalen 2024/2025 videreføres med 0,5 mill. kroner. Mindreforbruket i 2023 overføres til 2024.

6.8.11 Beredskapsfond

I Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble det etablert et beredskapsfond. Formålet med beredskapsfondet er å forhindre omfattende tap av rein eller andre store dyrevelferdsmessige utfordringer ved beitekriser, der reinbeitedistriktets eller reinlagets eget beredskapsfond ikke er tilstrekkelig til gjennomføring av nødvendige tiltak. Beredskapsfondet gir grunnlag for tildeling av ekstraordinært tilskudd til beredskap. Statsforvalteren administrerer ordningen. Per 1. januar 2024 har beredskapsfondet en beholdning på vel 24,0 mill. kroner.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å innføre en egenandel for bruk av helikopter ved uttransportering av fôr ved beitekriser. Det må være et mål at ordningen er lett og administrere og at den støtter opp om dem med de lengste transportavstandene, og slik at det ikke vil være lønnsomt med kortere transportoppdrag enn 50 km tur/retur. Det foreslås at egenandelen settes

til 1600 kroner per fôrsekk. Sett ut fra beitekrisens omfang og varighet foreslås det at avtalepartene kan endre satsen for egenandel.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å øke avsetningen til beredskapsfondet med 2,0 mill. kroner, til 12 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene. Statens forhandlingsutvalg foreslår at avsetningen til kostnader ved beredskapsutvalgenes møter og befaringer videreføres med 0,7 mill. kroner.

6.8.12 Reindriftens arealbrukskart

Reindriftens arealbrukskart er en del av det offentlige kartgrunnlaget. Kartene skal synliggjøre reindriftens arealbruk. Kartene skal være dynamiske, og vise den til enhver tid gjeldende arealbruken. Kartene er ikke juridisk bindende. Reindriftens arealbrukskart er også tilgjengelige i NIBIO sin kartinnsynsløsning [Kilden](#), under fagområde reindrift.

Reinbeitedistriktene skal selv sørge for ajourhold av kartdataene, og statsforvalteren skal kvalitetssikre endringer før de publiseres. Ved å henvende seg til statsforvalteren kan tiltakshavere og andre få informasjon om når reindrifftskartet sist er oppdatert.

Arealbrukskartene er en viktig kilde til informasjon om reindrifften, blant annet for kommunal- og fylkeskommunal planlegging. Informasjonen i arealbrukskartene skal sammenfalle med informasjonen som ligger i distriktsplanene. Distriktsplanene gir utfyllende beskrivelser av arealbruken som kan brukes sammen med kartene.

Statens forhandlingsutvalg viser til kapittel 6.4.3 der det fremgår at det ble bevilget midler til arealbrukskartene i nysalderingen 2023. Statens forhandlingsutvalg foreslår at det ikke settes av midler over Reindrifftsavtalen 2024/2025, men at mindreforbruket fra 2023 på 0,36 mill. kroner overføres til 2024.

6.8.13 Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting

Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reiene i ulike reinbeitedistrikt og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt, jf. forskrift 17. juni 2009 nr. 657 om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med slakting. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Frakttilskuddet bidrar også til økt konkurranse om råstoffet.

Flere slakterier har meldt om at dagens regelverk for tilskudd av reinslakt ikke er tilpasset reindriftnæringen og dens infrastruktur. Mange av gjerdeanleggene, som brukes i forbindelse med samling og slakt av rein, ligger utenfor allfarvei, og på tross av relativt korte avstander bruker slakteriene og viderefordelingsbedriftene mye tid og kostnader på frakt av rein. Frakt av rein har også hatt en kostnadsøkning.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å endre vilkåret i dagens forskrift om at reinen må være fraktet minst 50 kilometer, enten fra samlingsgjerdet til godkjent slakteri, eller fra godkjent slakteri til viderefordelingsbedrift. Minimumsavstanden foreslås redusert fra 50 kilometer til 25 kilometer.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning til frakt av rein med 3,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.8.14 Tilskudd til rapportering av slaktet rein

Det kan gis tilskudd til rapportering av slaktet rein, jf. forskrift 21. juni 2011 nr. 617 om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Forskriften åpner for at de som slakter rein kan søke om økonomisk støtte til gjennomføring av de aldersbestemmelser som kreves.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å øke satsen for tilskudd til rapportering av slaktet rein fra 4 til 6 kroner per rein. Økningen må sees i sammenheng med gjeninnføring av forskningsavgift for slaktet rein.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å øke avsetningen til rapportering av slaktet rein fra 0,3 mill. kroner til 0,35 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.8.15 HMS-tjeneste i reindriften

I Reindrifftsavtalen 2019/2020 ble det satt av midler til et treårig pilotprosjekt for utvikling og etablering av en HMS-tjeneste i reindriften. HMS-tjeneste for reindriften ble etablert av Norsk Landbruksrådgivning, og det er ansatt to HMS-rådgivere i to halve stillinger. Rådgiverne er lokalisert i Trøndelag og Troms og Finnmark, men har arbeidssted i områder der det drives reindrift. Norsk Landbruksrådgivning skal levere rådgivningstjenesten og utarbeide kurs- og veiledningsmaterieell, holde kurs og veiledningsmøter, og tilby bedriftshelsetjeneste for næringen ved behov. I Reindrifftsavtalen 2022/2023 ble partene enige om å etablere HMS-tjenesten som et permanent tilbud. I Reindrifftsavtalen 2023/2024 ble avsetningen til tjenesten økt til 3,0 mill. kroner, og avtalepartene ba om at antallet HMS-rådgivere utvides til tre. Under oppstartsmøtet for reindrifftsforhandlingen ble det informert om at det forventes at en tredje HMS-rådgiver er på plass innen 1. januar 2025.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avsetning til HMS-tjeneste i reindriften over Reindrifftsavtalen 2024/2025 videreføres med 3,0 mill. kroner.

6.8.16 Helsetjenesten for rein

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av midler til et pilotprosjekt for en helsetjeneste for rein. Det ble etablert en styringsgruppe for prosjektet, sammensatt av representanter fra avtalepartene. Landbruksdirektoratet er sekretariat for styringsgruppen. Styringsgruppen vedtok et mandat for pilotprosjektet i oktober 2021. Pilotprosjektet ble etablert i februar 2022 med Veterinærinstituttet som vertsorganisasjon. Avtalepartene ble i Reindrifftsavtalen 2023/2024 enige om at det skulle gjennomføres en evaluering av prosjektet, jf. punkt 4.1.3.

Statens forhandlingsutvalg viser til at pilotprosjektet har vært godt mottatt i næringen, og at relevante aktører opplever tjenesten som relevant og nyttig.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å etablere helsetjenesten for rein som en permanent ordning. Statens forhandlingsutvalg foreslår at styringsgruppen avvikles, men at det etableres en brukergruppe. Veterinærinstituttet rapporterer en gang i året til avtalepartene, og hvert tredje år gjennomføres det en evaluering av tjenesten som omfatter en revisjon av mandatet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre avsetningen på 2,0 mill. kroner til helsetjenesten for rein i Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.8.17 Tilskudd til utgifter ved føring og flytting

Konsekvensene av manglende reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige har vært en utfordring for norske reiniere siden 2005, da konvensjonen om reinbeite mellom Norge og Sverige utløp, jf. punkt 3.8.

Grunnet en kostnadsøkning både for fôr – og transportkostnader foreslår Statens forhandlingsutvalg en økning i satsen for fôring fra 450 til 480 kroner per rein, samt en økning i satsen for flytting av rein fra 0,25 til 0,26 kroner per rein per kilometer.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 4,5 mill. kroner til tiltak for reinbeitedistrikter som er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige over Reindriftsavtalen 2024/2025.

6.8.18 Rådgivningstjeneste i arealsaker

I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble det satt av 3,0 mill. kroner til et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i Norske Reindriftsamers Landsforbund i arealsaker. Det ble etablert en styringsgruppe sammensatt av representanter for avtalepartene, som hadde til oppgave å utarbeide en prosjektplan for rådgivningstjenesten. Styringsgruppen gikk over til å bli en referansegruppe etter at tjenesten var etablert. Det er ansatt tre rådgivere i rådgivningstjenesten. Avtalepartene ble i Reindriftsavtalen 2023/2024 enige om at det skulle gjennomføres en ekstern evaluering av prosjektet, jf. punkt 4.1.4.

Prosjektplanen legger rammene for rådgivningstjenesten. Tjenesten er etterspørselsbasert, og hovedoppgaven er å bistå reinbeitedistrikter eller siidaer som ber om det.

Statens forhandlingsutvalg viser til at pilotprosjektet er et sentralt bidrag til arbeidet med å ivareta hensynet til reindriften i arealsaker. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at rådgivningstjeneste i arealsaker har imøtekommet et behov i reindriftsnæringen, og at prosjektet har fungert godt. Statens forhandlingsutvalg foreslår å etablere rådgivningstjenesten i arealsaker som en permanent ordning, i tråd med Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav. Antall saker er økende. For at flere reinbeitedistrikt skal få nytte av tjenesten foreslår Statens forhandlingsutvalg en økning av avsetningen med 2,0 mill. kroner. Økningen legger til rette for at tjenesten kan utvides med to nye rådgivere.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at prosjektplanen utarbeidet av styringsgruppen i 2021 videreføres. Dersom rådgivningstjenesten ser behov for justeringer i arbeidsmetoder eller overordnede prioriteringer, er det viktig at dette tas opp med avtalepartene, slik at prosjektplanen eventuelt kan justeres. Det foreslås også at referansegruppen for prosjektet videreføres som en referansegruppe for rådgivningstjenesten. Referansegruppen skal møtes to ganger i året, og skal gi råd om rådgivningstjenestens funksjon, men skal ikke involveres i enkeltsaker. Norske Reindriftsamers Landsforbund leder referansegruppen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å sette av 5,0 mill. kroner til rådgivningstjenesten i arealsaker i Reindriftsavtalen 2024/2025.

6.8.19 Tilskudd til distriktsplaner

Dagens ordning med tilskudd til distriktsplaner over Reindriftens utviklingsfond omfatter kun utarbeidelse av planer for distrikter som mangler godkjent distriktsplan.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at distriktsplaner er et viktig verktøy for å ivareta reinbeitedistriktenes interesser i arealsaker, og et kunnskapsgrunnlag for offentlige myndigheter. Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor at ordningen utvides slik at det også kan gis tilskudd til revidering av distriktsplaner og reindriftsplaner, og at det settes av en øremerket avsetningen til ordningen. Tilskuddet økes fra 20 000 til 40 000 kroner per reinbeitedistrikt og reinlag. For distrikt 16 foreslås en høy sats på 60 000 kroner. Statens forhandlingsutvalg foreslår at den øremerkede avsetningen til revidering av distriktsplaner og

reindrifftsplaner gjøres gjeldende for en treårsperiode og at det settes som forutsetning at mal for distriktsplaner utarbeidet av NIBIO skal benyttes.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å sette av 1,5 mill. kroner til utarbeidelse og revidering av distriktsplaner i Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.8.20 Frie midler til disposisjon for RUF-styret

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 9,75 mill. kroner i 2025 til disposisjon for styret for Reindrifftsens utviklingsfond. Det vises også til kapittel 5.2 og forslag om å frigjøre 4,1 mill. kroner av tidligere avsetninger i 2024 som tilføres frie midler.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at Reindrifftsens utviklingsfonds styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i bevilgningsrammen og forskrift om Reindrifftsens utviklingsfond, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av frie midler som bidrar til å nå målene i reindrifftspolitikken.

Statens forhandlingsutvalg viser til at de frie midlene til Reindrifftsens utviklingsfond skal legges til rette for en økt satsing på infrastrukturtiltak. Dette følger opp Norske Reindrifftsamers Landsforbunds krav.

Styret for Reindrifftsens utviklingsfond kan innvilge tilskudd fra Reindrifftsens utviklingsfond etter ordninger for:

- Reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg, samt endring og oppgradering av eksisterende gjerder og slakteanlegg.
- Tilskudd ved omfattende tap av rein i ulykker.
- Refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning o.l. for reindrifftsutøvere.
- Tilskudd til feltbarnehager.
- Juridisk bistand til reinbeitedistrikter eller siidaer.

I tillegg kan styret for Reindrifftsens utviklingsfond tildele midler til følgende tilskudd i samsvar med formålet for forskrift om Reindrifftsens utviklingsfond:

- Sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte til distriktenes arbeid med sikring av reindrifftsens arealer.
- Praktiske tiltak innenfor reindrifften.
- Gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse.
- Faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak.
- Utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindrifftssamene.
- Tiltak for å fremme likestilling og kvinners situasjon i reindrifften.
- Tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning.
- Tilskudd til tiltak for reindrifftsnaeringen som følge av klimaendringer.
- Forskning og kunnskapsformidling.
- Fjerning av gammelt gjerdemateriell.

- Tilrettelegging for at reineiere med nedsatt funksjonsevne kan delta i reindriftsarbeid.
- Stipend til reindriftsrelatert masteroppgave.

6.9 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

6.9.1 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 130,8 mill. kroner til kostnadssenkende og direkte tilskudd for Reindriftsavtalen 2024/2025. Dette er en økning på 8,95 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale.

Statens forhandlingsutvalg understreker at bevilgningene over post 75 er styrende, og Landbruks- og matdepartementet kan, etter samråd med Norske Reindriftsamers Landsforbund, justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningen.

6.9.2 Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og reinlagene økt medansvar for å sikre en bærekraftig reindrift, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avsetning til beredskap, investeringer i utstyr til føring, arbeid med helse, miljø og sikkerhet, avløserordning til ferie og fritid, samt avløserordning ved sykdom utover folketrygdens generelle ordninger.

Gjennom de siste avtaleårene har det vært en betydelig økning av distriktstilskuddet. Samtidig er det etablert ordninger som skal bistå distriktene i bl.a. arealsaker. Her vises det til etablering av arealrådgivningstjenesten i Norske Reindriftsamers Landsforbund. Økningen av distriktstilskuddet har også lagt til rette for at distriktene, alene eller sammen med flere, kan kjøpe inn sekretærfunksjoner. Utenfor avtalen er det etablert flere rådgivnings- og ressursentre, som for eksempel Nannet, som bistår reinbeitedistriktene i håndtering av en rekke saker. På tross av dette er det fortsatt mange distrikt som opplever at de ressursmessig ikke har mulighet til å følge opp alle saker innenfor eget distrikt. Dette gjelder særlig plan- og utbyggingssakene.

Statens forhandlingsutvalg ser behovet for å styrke reineiernes mulighet til sykdomsavløsning. Distriktet har ansvaret for arbeid med HMS som henger tett sammen med oppfølging av sykdom og ulykker. Gjennom å styrke distriktstilskuddet legges det bedre til rette for å bruke avløser ved sykdom.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å øke grunnsatsen for distriktstilskuddet fra 207 000 kroner per distrikt til 250 000 kroner. Økningen bidrar til å styrke reinbeitedistriktene og har som hovedformål å legge bedre til rette for at distriktene kan følge opp plan- og utbyggingssaker og styrke muligheten for avløsning ved sykdom. Økningen legger også til rette for at distriktet kan utforme bruksregler og distriktsplaner som passer for eget område.

Statens forhandlingsutvalg viser til at flere distrikt/soner har egne tilskuddssatser. Det er ikke foreslått endringer for disse distriktene/sonene, men Statens forhandlingsutvalg ønsker i løpet av forhandlingene å drøfte eventuelle endringer.

Siidaandeler i Trollheimen har et ekstraordinært tilskudd på inntil 100 000 kroner per siidaandel. Tilskuddet utbetales med bakgrunn i de gitte rammebetingelsen i Trollheimen. Tilskuddet har ikke blitt justert over flere år. Samtidig opplever reindriften endringer i rammebetingelsene. På denne bakgrunn foreslår Statens forhandlingsutvalg en økning av tilskuddet til 200 000 kroner per siidaandel.

Økningen av distriktstilskuddet er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

Det foreslås en avsetning på 36,5 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Dette er en økning på 3,65 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. For øvrig videreføres gjeldende regelverk.

6.9.3 Produksjonspremie

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av ordningen med gjeldende satser og regelverk. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

Det foreslås en avsetning på 52,0 mill. kroner til ordningen for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Dette er en økning på 3,1 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

6.9.4 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av ordningen. Dette er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

Det foreslås en avsetning på 33,0 mill. kroner til kalveslaktetilskudd over Reindrifftsavtalen 2024/2025. Dette er en økning på 2,2 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

6.9.5 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 2,2 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindrifftsavtalen 2024/2025. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

6.9.6 Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindrifftsutøvere under 35 år som får opprettet eller overdratt til seg siidaandel.

Statens forhandlingsutvalg viser til at satsene ble økt i Reindrifftsavtalen 2022/2023, og foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre avsetningen til etableringstilskudd med 5,2 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.9.7 Ektefelle/samboertillegg

Formålet med ektefelle-/samboertillegget er å støtte opp om den familiebaserte reindrifften samt bidra til å øke inntektsgrunnlaget i næringen ved å legge til rette for deltakelse av begge

ektefeller/samboere i reindriften på like vilkår. Tilskuddet skal bidra til at begge ektefeller/samboere skal kunne delta i reindriften på fulltid, eller tilnærmet fulltid. Tilskuddet innvilges kun til siidaandeler der begge ektefeller/samboere står oppført som ledere av siidaandelen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å heve inntektsgrensen fra 250 000 kroner til 300 000 kroner. For øvrig videreføres gjeldende satser og regelverk. Videreføring følger opp Sametingets innspill til forhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 0,8 mill. kroner til ektefelle-/samboertillegg for Reindriftsavtalen 2024/2025.

6.9.8 Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel

Formålet med særskilt driftstilskudd til kvinner er å støtte kvinner som har reindrift som hovednæring. Minst 50 pst. av siidaandelsleders inntekt må stamme fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en avsetning på 1,1 mill. kroner til særskilt driftstilskudd for kvinner for Reindriftsavtalen 2024/2025. Forslaget er i tråd med Sametingets innspill til forhandlingene.

6.10 Velferdsordninger

Det foreslås en bevilgning på 4,1 mill. kroner til velferdsordninger over Reindriftsavtalen 2024/2025. Dette fordeles på tidligpensjonsordning, avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall, og overføring til den kollektive forsikringsordningen som gir reindriftsutøvere 100 pst. dekning av sykepengegrunlaget.

6.10.1 Tidligpensjon

Tidligpensjon for reindriftsutøvere skal bidra til å lette generasjonsovergangene i reindriften for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindrift. Ordningen skal gjøre det mulig for aktive næringsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon fra folketrygden, og skal videre stimulere til at reintallet og sysselsettingsstrukturen tilpasses næringens ressurs- og inntektsgrunnlag.

Fordelingen av siidaandelsleders alder har tilnærmet hatt lik fordeling siden 2010. I 2023 var 12 pst. av siidaandelslederene under 30 år, 46 pst. mellom 31-50 og 42 pst. over 50 år. Ifølge tidligere utredninger har reindriftsutøverne meldt om at tidligpensjonsordningen ikke er tilstrekkelig attraktiv. Satsene for tidligpensjon er for lav og inntektene ved å fortsette med reindrift er høyere. For å stimulere til tidligere generasjonsoverganger i reindriften foreslår Statens forhandlingsutvalg å øke satsene for tidligpensjon fra 150 000 kroner til 210 000 kroner for enbrukerpensjon, og fra 240 000 til 300 000 kroner for tobrukerpensjon.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 2,3 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon i Reindriftsavtalen 2024/2025.

6.10.2 Tilskudd til avløsning

Ordningen for tilskudd til avløsning skal bidra til å gi bedre økonomisk trygghet for reindriftsutøvere, og styrke den familiebaserte reindriften. Tilskudd for avløsning forvaltes av Landbruksdirektoratet. Det kan tildeles tilskudd til avløser ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre avsetningen på 1,3 mill. kroner til ordningen i Reindrifftsavtalen 2024/2025.

6.10.3 Øvrige velferdsordninger

For reindrifftsutøvere utgjør sykepengene fra NAV i utgangspunktet 80 pst. av sykepengegrunnetlaget. For å sikre reindrifftsutøvere sykepenger tilsvarende 100 pst. av sykepengegrunnetlaget foreslår Statens forhandlingsutvalg at avsetningen over reindrifftsavtalen settes til 0,5 mill. kroner i Reindrifftsavtalen 2024/2025. Slik som tidligere år overføres midlene sentralt til folketrygden.

Statens forhandlingsutvalg vil også påpeke at reindrifftsutøvere har mulighet til å tegne individuell forsikring gjennom NAV som gir 100 pst. dekning av sykepengegrunnetlaget også de første 1–16 dagene.

6.11 Organisasjonstilskudd

Formålet med organisasjonstilskuddet er å bidra til at Norske Reindrifftsamers Landsforbund kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindrifften, og til en utvikling av reindrifften i samsvar med den til enhver tid gjeldende reindrifftspolitikk. Det er en forutsetning for tilskuddet at Norske Reindrifftsamers Landsforbund deltar på de arenaene som er sentrale for reindrifften, og har en aktiv oppfølging av relevante prosesser.

Organisasjonstilskuddet gis med følgende vilkår:

- Søknad om tilskudd sendes Landbruksdirektoratet innen 31. august 2024.
- Tilskuddet utbetales kvartalsvis.
- Søknaden skal omfatte årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, i tillegg til planer og budsjett for 2025.
- Søknaden skal inneholde en oversikt over antall medlemmer i Norske Reindrifftsamers Landsforbund per 1. juli 2024.
- Norske Reindrifftsamers Landsforbunds styre og lokallag skal ved valg av styrer ta hensyn til kjønnsfordeling og geografisk representasjon, slik at de forskjellige interesser i reindrifften blir ivaretatt.

Statens forhandlingsutvalg viser til finansiering av prosjektet Hets og rasisme og økning av avsetningen til arealrådgivningstjenesten og foreslår en videreføring av organisasjonstilskuddet med 8,1 mill. kroner.

7 Forhold utenfor rammen av forhandlingene

Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sitt krav tatt opp en rekke forhold som ligger utenfor reindrifftsforhandlingene.

Landbruks- og matdepartementet har orientert de relevante departementene om kravene, og bedt om at departementene legger til rette for at Norske Reindriftsamers Landsforbund får møte politisk ledelse i departementene, dersom Norske Reindriftsamers Landsforbund ber om møte. Dersom Norske Reindriftsamers Landsforbund ønsker det kan Landbruks- og matdepartementet delta som observatør på disse møtene. Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at det forventes at Norske Reindriftsamers Landsforbund selv følger opp disse sakene, og gjennomfører de møtene det inviteres til.

Når det gjelder forhold som ligger innenfor Landbruks- og matdepartementets område legges det opp til egne møter om de sakene Norske Reindriftsamers Landsforbund tar opp.

Vedlegg 1. Fordeling av tilbudets ramme

Kapittel 1151 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Forslag til Reindrifftsavtalen 2024/2025	Endring
51	Tilskudd til utviklings- og investeringstiltak	65,75	70,0	4,25
72	Organisasjonstilskudd	8,1	8,1	-
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	121,85	130,8	8,95
79	Velferdsordninger	4,3	4,1	-0,2
	Sum kapittel 1151	200,0	213,0	13,0

Post 51 Reindriftens utviklingsfond (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Forslag til Reindrifftsavtalen 2024/2025	Endring
Konfliktforebyggende tiltak	1,5	1,5	-
Utviklingsprogrammet	8,2	8,2	-
Fagbrevordningen	4,0	4,0	-
Markedstiltak	5,0	5,0	-
Pramming	5,5	6,0	0,5
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	3,0	3,0	-
Klassifiseringssystemet for reinsdyrslakt	0,5	0,5	-
Beredskapsfond	10,0	12,0	2,0
Møte- og befaringskostnader beredskapsutvalg	0,7	0,7	-
Tilskudd til frakt av rein ved slaktning	2,5	3,0	0,5
Tilskudd til rapportering av slaktet rein	0,3	0,35	0,05
HMS-tjeneste i reindriften	3,0	3,0	-
Helsetjenesten for rein	2,0	2,0	-
Tilskudd til utgifter ved føring og flytting	4,1	4,5	0,4
Rådgivningstjeneste i arealsaker	3,0	5,0	2,0
Tilskudd til distriktsplaner*	-	1,5	1,5
Evaluerings	0,35	-	- 0,35
Arbeidsgruppe klimatilpasning	0,4	-	- 0,4
Reindriftens arealbrukskart	0,5	-	-0,5
Frie midler til disposisjon for RUF-styret	11,2	9,75	-1,45
Sum	65,75	70,0	4,25

*Eksisterende ordning utvides til også å omfatte revidering av bruksreglene og en øremerking til formålet

Post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Forslag til Reindrifftsavtalen 2024/2025	Endring
Distriktstilskudd	32,85	36,5	3,65
Produksjonspremie	48,9	52,0	3,1
Kalveslaktetilskudd	30,8	33,0	2,2
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2,2	2,2	-
Etableringstilskudd	5,2	5,2	-
Ektefelle- og samboertilskudd	0,9	0,8	-0,1
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	1,0	1,1	0,1
Sum	121,85	130,8	8,95

Post 79 Velferdsordninger (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Forslag til Reindrifftsavtalen 2024/2025	Endring
Tidligpensjon	2,5	2,3	-0,2
Tilskudd til avløsning	1,3	1,3	-
Øvrige velferdsordninger (sykepenger)	0,5	0,5	-
Sum	4,3	4,1	-0,2